

Dogfen ir Cyhoedd

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

GŴYS A RHAGLEN

SUMMONS AND AGENDA

ar gyfer

for a

**CYFARFOD O
GYNGOR SIR
YNYS MÔN**

**MEETING OF THE
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

a gynhelir yn

to be held at the

**SIAMBR Y CYNGOR
SWYDDFA'R SIR
LLANGFNI**

**COUNCIL CHAMBER
COUNCIL OFFICES
LLANGFNI**

**DYDD MAWRTH
12 RHAGFYR 2017
am 2.00 o'r gloch yp**

**TUESDAY
12 DECEMBER 2017
at 2.00 pm**

R H A G L E N

1. COFNODION

Cyflwyno, i'w cadarnhau, cofnodion drafft y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol :-

- 26 Medi, 2017
- 30 Hydref, 2017 (Arbennig)

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 O'R CYFANSODDIAD

- Gofynnwyd y cwestiwn isod y cafwyd rhybudd ohono gan y Cynghorydd Peter Rogers i Arweinydd y Cyngor :-

“Fel ni gyd, byddwch yn gwbl ymwybodol o'r dicter a'r pryder sy'n cael eu mynegi gan drethdalwyr Ynys Môn yn dilyn eich penderfyniad i gynyddu nifer yr Aelodau ar Bwyllgor Gwaith yr Awdurdod hwn i 9 aelod.

Yn y cyfnod llym sydd ohoni, sut yn y byd fedrwyd chi gyfiawnhau'r ffasiwn wariant?”

- Gofynnwyd y cwestiwn isod y cafwyd rhybudd ohono gan y Cynghorwyr A M Jones a Bryan Owen i Arweinydd y Cyngor :-

“Yn dilyn y penderfyniad i roi'r gorau i'r broses dendro am y cytundeb gofal cartref, beth a faint ydy'r costau wedi bod i'r Cyngor?”

5. RHYBUDD O GYNNIG YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 O'R CYFANSODDIAD

I gyflwyno Rhybudd o Gynnig gan :-

- **Y Cynghorydd Shaun J Redmond**

“Yn dilyn y cyhoeddiad diweddar i symud i bolisi o amgylchedd gweithio Cymraeg iaith gyntaf a'r baich ariannol cysylltiedig â'r gwahaniaethu sydd ynghlwm â hynny, rwy'n cynnig, gan nad oes gan y Cyngor unrhyw fadad a gan nad ydynt wedi ceisio consensws yr etholaeth i newid y polisi o fod yn Bolisi o Ddwyeithrwydd, bod Aelodau yn :-

(a) Cadw'r amgylchedd gwaith a'r polisi dwyieithog tan y bydd mandad a chonsensws yn cael ei gytuno drwy refferendwm ymysg yr etholaeth.

- (b) *Derbyn y polisi o gyflogi'r ymgeiswyr mwyaf cymwys ar gyfer pob swydd o fewn y Cyngor beth bynnag eu hiaith gyntaf neu ddewis iaith o Gymraeg neu Saesneg.*
- (c) *Derbyn y polisi o gyflogi pobl ifanc a thrigolion eraill ym Môn y mae eu hiaith gyntaf neu ddewis iaith yn Gymraeg neu Saesneg."*

- **Y Cynghorydd Aled Morris Jones**

"Rwy'n gwneud cais i'r Cyngor Sir chwifio baner y Deyrnas Unedig y tu allan i swyddfeydd y Cyngor Sir yn Llangefni yn ddyddiol, ac nid ar ddyddiau penodol yn unig, ochr yn ochr â'r Ddraig Goch a baner y Cyngor."

- **Y Cynghorydd Bryan Owen**

"Yn dilyn effaith trychinebus ar unigolion o ganlyniad i'r llifogydd diweddar ar yr Ynys, a wnaiff y Cyngor gytuno i sefydlu cronfa gymorth argyfwng er mwyn cynorthwyo'r rhai hynny sydd wedi eu heffeithio a blaenoriaethu gwelliannau i amddiffynfeydd llifogydd fel rhan o gyllideb 2018/19.

6. CYFLWYNO DEISEBAU

Derbyn unrhyw ddeiseb yn unol â Pharagraff 4.1.11 o'r Cyfansoddiad.

7. PENODI AELOD LLEYG O'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwyno adroddiad gan Gadeirydd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau.

8. PENODI DAU GYNGHORYDD CYMUNED I WASANAETHU AR Y PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro.

9. CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH CYNGOR 2018/19

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Tachwedd, 2017.

10. TREFNIADAU DIRPRWYO I'R CYNGOR FEDRU CYMRYD RHAN YN YR ARCHWILIAD O GEISIADAU AR GYFER PROSIECTAU WYLFA NEWYDD A CHYSYLLTIAD GOGLEDD CYMRU DAN DDEDDF CYNLLUNIO 2008

Cyflwyno adroddiad ar y cyd gan y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Gwella Gwasanaethau a Chymunedau) a'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 27 Tachwedd, 2017.

11. ADOLYGIAD O ETHOLAETHAU SENEDDOL 2018

Y Prif Weithredwr i adrodd ar yr uchod.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 26 Medi 2017

- YN BRESENNOL:** Cyngorydd Richard Owain Jones (Cadeirydd)
Cyngorydd Dylan Rees (Is-gadeirydd)
- Cyngorwyr Lewis Davies, R Dew, John Griffith, Richard Griffiths, Glyn Haynes, K P Hughes, T LI Hughes MBE, Vaughan Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, Carwyn Jones, Eric Wyn Jones, G O Jones, R. Meirion Jones, Alun W Mummery, Bryan Owen, R G Parry OBE, Shaun James Redmond, Alun Roberts, Dafydd Roberts, J A Roberts, Nicola Roberts, P S Rogers, Dafydd Rhys Thomas a Robin Williams.
- WRTH LAW:** Prif Weithredwr,
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymuned a Gwella Gwasanaethau),
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes),
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151,
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd,
Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol,
Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol (RJ),
Swyddog Pwyllgor (MEH).
- HEFYD YN BRESNNOL:** Dim
- YMDDIHEURIADAU:** Cyngorwyr R LI Jones, Margaret M. Roberts ac Ieuan Williams.

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan y Cyngorydd G.O. Jones.

1. COFNODION

Cyflwynwyd, a chadarnhawyd eu bod yn gywir, gofnodion cyfarfodydd blaenorol Cyngor Sir Ynys Môn a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol:-

- 23 Mai, 2017 (Cyfarfod Cyffredin)(11.00am), yn amodol ar welliant bod Arweinydd y Cyngor wedi dweud y bydd un aelod ychwanegol ar y Pwyllgor Gwaith (mae lle eisoes i 8 Aelod ar y Pwyllgor Gwaith);
- 23 Mai, 2017 (Cyfarfod Blynyddol Cyntaf), yn amodol ar welliant bod yr Wrthblaid wedi mynegi nad oedd unrhyw aelod etholedig o grŵp yr wrthblaid wedi eu cynnwys fel aelodau o'r Pwyllgor Safonau.
- 31 Mai, 2017 (Cyfarfod Blynyddol wedi'i ohirio);
- 6 Gorffennaf, 2017 (Cyfarfod Arbennig), yn amodol ar gofnodi cyfrifoldebau Dirprwy Arweinydd y Cyngor (Datblygiadau Mawr a'r Iaith Gymraeg) yn y cofnodion.
- 31 Gorffennaf,2017

2. DATGANIAD O DDIDORDEB

Dim

3. I DDERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR

Cafwyd y cyhoeddiadau canlynol gan y Cadeirydd:-

- Diolchodd i drigolion yr Ynys a oedd wedi cyfrannu at lwyddiant yr Eisteddfod Genedlaethol a gynhaliwyd ym Modedern yn ddiweddar. Estynnodd Longyfarchiadau i bawb yn Ynys Môn a oedd wedi llwyddo yn yr Eisteddfod. Dywedodd hefyd ei bod hi wedi bod yn fraint cael agor Stodin y Cyngor Sir ar Faes yr Eisteddfod fel Cadeirydd Cyngor Sir Ynys Môn
- Llongyfarchiadau i gystadleuwyr o Ynys Môn a fu'n llwyddiannus yn y Sioe Frenhinol ac ym Mhrimin Môn yn ddiweddar.
- Llongyfarchiadau i'r disgyblion ysgol uwchradd hynny sydd wedi llwyddo yn eu harholiadau TGAU a Safon Uwch.

Llongyfarchiadau i Mr Tom Jones, Maes Mawr, Llanfechell ar ei benodiad fel Llywydd Ffederasiwn Ffermwyr Ifanc Ynys Môn ac i'r Cynghorydd Aled Morris Jones ar ei benodiad fel Is-lywydd Ffederasiwn Ffermwyr Ifanc Ynys Môn.

Cyhoeddodd y Cadeirydd y cynhelir Sul y Cadeirydd yn Eglwys St Eleth, Amlwch ar ddydd Sul, 8 Hydref 2017 am 2pm ac i ddilyn yng ngwesty'r Lastra.

* * * * *

Myneodd y Cadeirydd ei gydymdeimlad â'r cyn aelod etholedig Mr Glyn Jones yn dilyn marwolaeth ei wraig yn ddiweddar.

Mynegwyr cydymdeimlad ag unrhyw Aelod o'r Cyngor neu unrhyw Aelod o Staff a oedd wedi dioddef profedigaeth. Safodd yr Aelodau a'r Swyddogion mewn tawelwch i fynegi eu cydymdeimlad ac i ddangos parch.

4. CWESTIYNAU A GAFWYD MEWN PERTHYNAS Â RHEOL 4.1.12.4 O'R CYFANSODDIAD

Ni chafwyd unrhyw gwestiynau mewn perthynas â rheol 4.1.12.4 o'r Cyfansoddiad.

5. CYFLWYNO DEISEBAU

Nododd y Cadeirydd ei fod wedi cael 2 ddeiseb gan y canlynol:-

Deiseb yn cynnwys 93 o enwau a gafwyd gan y Cynghorydd R.LI. Jones gan drigolion a oedd yn dymuno cadw cae chwarae Ysgol y Parc, Caergybi ar gyfer plant yr ardal yn dilyn cau'r ysgol.

Deiseb yn cynnwys 272 o enwau a gafwyd gan y Cynghorydd Lewis Davies gan gefnogwyr sy'n dymuno diogelu Ysgol Gynradd Biwmares rhag cau.

Dywedodd y Cadeirydd y bydd y deisebau'n cael eu cyfeirio at yr adrannau perthnasol o'r Cyngor.

PENDERFYNWYD cyfeirio'r deisebau at yr adrannau perthnasol o'r Cyngor.

6. CYNLLUN Y CYNGOR 2017-2022

Cyflwynwyd – adroddiad y Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 Medi, 2017.

Cyfeiriodd yr wrthblaid at y pennawd Addysg a Sgiliau o fewn yr adroddiad sy'n nodi '..... *posibilrwydd o gampysau dysgu 3-18 mewn lleoliadau penodol*'; gofynnwyd am gadarnhad o leoliad

y 'lleoliadau penodol'. Ymatebodd y Prif Weithredwr bod y rhaglen moderneiddio ysgolion yn cynnwys dyfodol ysgolion uwchradd yr Ynys ac y bydd angen ystyried lleoliad safleoedd yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD mabwysiadu Cynllun y Cyngor 2017-2022.

7. DATGANIAD O GYFRIFON 2016/17 AC ADRODDIAD ISA 260

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 21 Medi 2017.

PENDERFYNWYD:-

- **Derbyn Datganiad Cyfrifon 2016/17;**
- **Nodi bod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi derbyn Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2016/17 a chyfeirio'r ddogfen at Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr er mwyn iddynt ei llofnodi.**

8. ADOLYGIAD RHEOLI TRYSORLYS BLYNYDDOL AR GYFER 2016/17

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fel y'i cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 18 Medi, 2017.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r ffigyrau alldro sydd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad hwn;**
- **Nodi'r dangosyddion darbodus a thrysorlys 2016/17 dros dro sydd wedi'u nodi yn yr adroddiad.**

9. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU AR GYFER 2016/17

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu 2016/17 gan y Cynghorydd John Griffith, cyn Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a hynny yn absenoldeb y Cynghorydd R.LI Jones, cyn Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad a nodi ei gynnwys.

10. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y CYFARWYDDWR STATUDOL AR GYFER GWASANAETHAU CYMDEITHASOL AR GYFER 2016/17

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethu a Thrawsnewid Prosesau Busnes) fel Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol.

Adroddodd Y Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethu a Thrawsnewid Prosesau Busnes) a Chyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol, yn dilyn archwiliad AGGCC o'r Gwasanaethau Plant ym mis Tachwedd 2016 bod y blaenoriaethau ar gyfer gwella'r gwasanaeth wedi eu cytuno arnynt drwy gyflwyno Cynllun Gwella Gwasanaeth sy'n canolbwyntio ar gryfhau'r gwasanaeth a sefydlu Panel Gwasanaethau Plant sy'n monitro'r Gwasanaeth ac yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn rheolaidd. Nododd ei bod yn hyderus bod sylfaen ar gyfer gwelliannau cynaliadwy bellach wedi ei sefydlu yn y Gwasanaethau Plant. Ychwanegodd bod y Gwasanaethau Oedolion wedi gweld cyfnod o sefydlogrwydd sydd wedi galluogi'r gwasanaeth i ganolbwyntio ar y dyfodol ac i atgyfnerthu cynnydd mewn perthynas â datblygu cyfleusterau Gofal Ychwanegol Hafan Cefni ac i wneud gwelliannau i Gartref Preswyl Garreglwyd yn ogystal â pharatoi i ail-dendro'r trefniadau Gofal Cartref.

Nod y Gwasanaethau Cymdeithasol yw gweithio gydag unigolion a gwranddo ar eu hanghenion fel sydd wedi'i ymgorffori yn Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, yn

canolbwyntio ar sgysiau 'Beth sy'n Bwysig') a galluogi pobl i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi am gyn hired â phosibl.

Diolchodd y Cynghorydd A.M. Jones, cyn ddeilydd portffolio'r Gwasanaethau Cymdeithasol, i Dr Turner am ei gwaith a'i gweledigaeth ar gyfer gwella'r gwasanaeth.

PENDERFYNWYD derbyn Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr Statudol ar gyfer y Gwasanaethau Cymdeithasol am 2016/17.

11. RHYBUDD O GYNNIG YN UNOL Â RHEOL 4.1.13.1 O'R CYFANSODDIAD

Cyflwynwyd – y Rhybudd o Gynnig canlynol gan y Cynghorwyr Aled M. Jones a Kenneth P. Hughes:-

“Yr ydym ni, y rhai a enwir isod, yn annog y Cyngor Sir i fabwysiadu polisi sy'n cadarnhau ymrwymiad hirdymor i'r stad mân-ddaliadau amaethyddol.

Mae hyn yn gofyn i'r Awdurdod roi'r gorau i werthu mân-ddaliadau gwag pan fyddant yn dod ar gael. Ni ddylid gwerthu unrhyw fân ddaliadau dros 20 acer heb gymeradwyaeth y Cyngor Llawn.”

Siaradodd y Cynghorydd Aled M. Jones o blaid y cynnig gan ddweud bod yn rhaid diogelu'r Stad Mân-ddaliadau er mwyn diogelu dyfodol pobl ifanc sy'n dymuno gallu cyfrannu at amaethyddiaeth drwy'r mân-ddaliadau hyn. Nododd fod y polisi presennol yn galluogi'r Deilydd Portffolio (Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff) a Swyddogion i werthu mân-ddaliadau hyd at 20 acer; gwerthwyd 2 fân-ddaliad yn ddiweddar. Mae'r Stad Mân-ddaliadau ar hyn o bryd yn cynnwys 98 o unedau, sef yr ail stad fwyaf yng Nghymru, sydd â 78 o anheddau ynghlwm â hi a rhenti blynyddol o £520k. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae'r Cyngor wedi gwneud gwaith ailwampio ac atgyweirio helaeth i'r stad, a oedd mewn cyflwr hynod o wael, yn dilyn trosglwyddo'r ystâd o Gyngor Gwynedd ym 1996. Pwysleisiodd yr angen i ddiogelu'r Stad Mân-ddaliadau ond bod angen i benderfyniadau mewn perthynas â gwerthu mân-ddaliadau neu anheddau hyd at 20 acer fod yn benderfyniadau i'r Cyngor llawn.

Eiliwyd y cynnig gan y Cynghorydd K.P Hughes a dywedodd efallai bod cyfiawnhad dros werthu rhai mân-ddaliadau yn y gorffennol oherwydd cyflwr echrydus y stad wedi iddi gael ei throsglwyddo gan Gyngor Gwynedd. Nododd fod y rhan fwyaf o'r Stad bellach wedi ei hailwampio a bod bellach angen ei diogelu ar gyfer dyfodol pobl ifanc sy'n dymuno ennill bywoliaeth o fewn amaethyddiaeth.

Nododd y Cynghorydd Peter Rogers ei fod yn ystyried bod y Stad Mân-ddaliadau wedi cael ei gadael i ddirywio ac nad yw'r modd y mae'r Cyngor yn rhedeg y stad yn addas i'r pwrpas.

Cynigiodd y Deilydd Portffolio (Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff) welliant i'r Rhybudd o Gynnig a gyflwynwyd a cynigiodd y dylid gofyn i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol drafod nod y Polisi Gosod Mân-ddaliadau. Mae angen gwerthuso'r Polisi Gosod er mwyn galluogi'r stad mân-ddaliadau i fod mor effeithiol a ffrwythlon â phosibl fel bod pobl ifanc yn cael cyfle i fod yn denantiaid mân-ddaliadau ar yr Ynys ac i allu gwneud bywoliaeth o fân-ddaliadau ac yn fwy na hynny er mwyn gallu dod yn Reolwyr Unedau Ffermio Masnachol yn y dyfodol a sicrhau sefydlogrwydd ariannol ar gyfer y Stad. Eiliwyd y gwelliant gan Arweinydd y Cyngor.

Dywedodd y Cynghorydd Aled M. Jones ei fod o'r farn bod y stad mân-ddaliadau wedi cael ei huwchraddio ond nad oedd yn cytuno y dylid cyfeirio'r mater at y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar gyfer trafodaethau pellach gan fod y rhenti blynyddol ar gyfer y stad wedi cael eu gwarchod yn benodol ar gyfer gwneud y gwaith cynnal a chadw angenrheidiol ar yr eiddo. Roedd dal o'r farn mai'r Rhybudd o Gynnig a gyflwynwyd gerbron y cynnig oedd y peth gorau ar gyfer dyfodol y Stad Mân-ddaliadau.

Yn dilyn trafodaeth bellach, cafwyd pleidlais ar y gwelliant i'r Rhybudd o Gynnig a gyflwynwyd gan y Deilydd Portffolio (Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff) a chadarnhawyd y gwelliant.

Pleidleisiwyd ar y cynnig diwygiedig ac fe gafodd ei gario.

PENDERFYNWYD y dylid trosglwyddo'r Rhybudd o Gynnig, fel y'i diwygiwyd, ymlaen ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

Daeth y cyfarfod i ben am 2.45 pm

**CYNGHORYDD RICHARD O JONES
CADEIRYDD**

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 30 Hydref 2017

- YN BRESENNOL:** Y Cyngorydd Richard Owain Jones (Cadeirydd)
Y Cyngorydd Dylan Rees (Is-gadeirydd)
- Y Cynghorwyr John Griffith, Glyn Haynes, K P Hughes, T LI Hughes MBE, Vaughan Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, Carwyn Jones, Eric Wyn Jones, G O Jones, R LI Jones, R. Meirion Jones, Alun W Mummery, Alun Roberts, Dafydd Roberts, J A Roberts, Margaret Murley Roberts, Nicola Roberts, P S Rogers, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams, Robin Williams.
- WRTH LAW:** Prif Weithredwr,
Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Y Gymuned a Gwella Gwasanaethau),
Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro,
Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151,
Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol,
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd,
Swyddog Pwyllgor (MEH).
- HEFYD YN BRESENNOL:** Neb
- YMDDIHEURIADAU:** Y Cynghorwyr Lewis Davies, R Dew, Richard Griffiths, Bryan Owen, R G Parry OBE a Shaun James Redmond.

1 DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un.

2 ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL (CYNLLUN GWELLA) 2016/17

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Trawsnewid a oedd yn ymgorffori'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol (Cynllun Gwella) ar gyfer 2016/17 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Mae'r adroddiad yn edrych yn ôl ar berfformiad y Cyngor yn 2016/17 a'r cynnydd a wnaed yn erbyn yr amcanion gwella fel yr amlinellwyd nhw yn y 7 maes allweddol yn y Ddogfen Gyflawni Flynyddol am 2015/16. Rhan allweddol o'r Adroddiad Perfformiad terfynol yw asesiad o berfformiad y Cyngor o gymharu ag awdurdodau lleol eraill yng Nghymru. Mae'r adroddiad yn amlygu'r

cyflawniadau a'r meysydd gwendid fel y nodwyd nhw gan Ddangosyddion Strategol Cenedlaethol (DSC) a Mesurau Atebolrwydd Cyhoeddus (MAC).

Dywedodd yr Aelod Portffolio (Gwasanaethau Corfforaethol) bod gofyn i'r Cyngor baratoi a chyhoeddi ei Adroddiad Perfformiad blynyddol erbyn 31 Hydref bob blwyddyn. Mae'r ddogfen statudol yn dadansoddi'r perfformiad dros y flwyddyn ariannol flaenorol yn erbyn y gwelliannau a'r blaenoriaethau hynny fel yr amlinellwyd nhw yn Nogfen Gyflawni Flynyddol 2016/17 a Chynllun Corfforaethol 2013/17. Dywedodd mai calondid oedd medru adrodd am y gwelliant ym mherfformiad y Cyngor yn 2016/17. Roedd yn dymuno diolch i Weinyddiaeth flaenorol y Cyngor (cyn y cynhaliwyd yr etholiadau llywodraeth leol ym Mai 2017) a staff y Cyngor am eu gwaith caled a olygodd, am y tro cyntaf erioed, fod Cyngor Sir Ynys Môn ymhlith y pedwar awdurdod lleol gorau yng Nghymru o ran perfformiad yn y Dangosyddion Perfformiad yn gyffredinol, ac yn seithfed o'r dau ddeg a dau o ran Dangosyddion Perfformiad yn y chwarter uchaf. Dywedodd yr Aelod Portffolio (Gwasanaethau Corfforaethol) hefyd fod y cyfraddau absenoldeb staff wedi gostwng i 9.8 diwrnod am bob gweithiwr cyfwerth ag amser llawn ar gyfer 2016/17 o gymharu â 12 diwrnod yn 2015/16. Mae hyn yn dangos bod camau monitro a rheoli cyson wedi arwain at welliant yn y cyfraddau absenoldeb staff. Cyfeiriodd ymhellach at lwyddiant ailgylchu ar yr Ynys gyda'r Cyngor Sir yn symud o'r chwarter canol isaf o blith y 22 awdurdod lleol yng Nghymru (safle 13) yn 2015/16 i'r chwarter uchaf a'r 6^{ed} safle yng Nghymru yn 2016/17. Mae'r gwelliant hwn yn dangos y bwriad i wneud rhagor o gynnydd dros y blynyddoedd nesaf fel bod 70% o wastraff domestig Ynys Môn yn cael ei ailgylchu.

Ychwanegodd yr Aelod Portffolio fod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 2 Hydref, 2017, wedi cyfeirio at un o'r nodau a ddatganwyd gan y Cyngor, sef 'gyrru adfywio cymunedol trwy ddatblygu cynlluniau tref a chymuned cyfannol ar gyfer prif aneddiadau'r Ynys, gan flaenoriaethu Caergybi, Llangefni ac Amlwch'. Roedd y Pwyllgor wedi nodi nad oedd sôn am y cynlluniau ar gyfer Amlwch fel un o'r aneddiadau blaenoriaeth a enwir ac nad oedd unrhyw gyfeiriad 'chwaith at gynlluniau adfywio cymunedol ar gyfer Biwmares y credir y dylid eu cynnwys mewn unrhyw raglen adnewyddu. Nododd y bydd yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth yn rhoi sylw i'r mater hwn.

Mewn ymateb i'r datganiad uchod ynghylch y ffaith fod trefi Amlwch a Biwmares wedi eu gadael allan o'r cynlluniau adfywio, dywedodd y Cynghorydd Peter Rogers fod angen dirfawr i fuddsoddi ym mhentref Niwbwrch hefyd a'i drawsnewid gan fod y pentref yn denu nifer fawr o dwristiaid i'r ardal.

Dywedodd y Cynghorydd AM Jones, ar ran Grŵp yr Wrthblaid, ei fod ef hefyd yn dymuno diolch i'r staff am eu gwaith caled; mae hefyd yn adlewyrchu'r perfformiad a gyflawnwyd dros y pedair blynedd diwethaf. Cyfeiriodd at y gwaith caled a wnaed gan y cyn-Gynghorydd Alwyn Rowlands o ran materion Trawsnewid a hefyd gan y Cynghorydd J. Arwel Roberts mewn perthynas â'r cynnydd mewn cyfraddau ailgylchu gwastraff ar yr Ynys. Dywedodd y

Cynghorydd Jones ymhellach fod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a gynhaliwyd ar 2 Hydref, 2017 wedi nodi fod yr Adroddiad Perfformiad yn ymwneud â chyfnod y Weinyddiaeth flaenorol yn y Cyngor cyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2017 a gofynnodd am i hynny gael ei egluro yn yr adroddiad; ailadroddodd y dylid ymgorffori hynny yn fersiwn derfynol yr adroddiad sydd i'w gyhoeddi ar wefan y Cyngor.

Cyfeiriodd y Cynghorydd R. Ll. Jones at ddyheadau etholwyr yr Ynys o ran y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor ac anghenion y genhedlaeth hŷn yn arbennig.

Dywedodd y Dirprwy Arweinydd ei fod yntau hefyd yn dymuno diolch i'r Aelodau Etholedig, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Prif Swyddogion a staff y Cyngor Sir am berfformiad y Cyngor. Gofynnodd bod staff yn cael eu diolch am eu gwaith.

Ailadroddodd Arweinydd y Cyngor ei gwerthfawrogiad i staff y Cyngor am eu gwaith ac yn enwedig yn ystod cyfnod anodd o lymder a thoriadau i wasanaethau. Nododd hefyd fod angen gwaith pellach i fynd i'r afael â meysydd yr amlygwyd eu bod yn tanberfformio sydd wedi gweld gostyngiad canrannol yn eu lefelau perfformiad.

Dywedodd y Prif Weithredwr ei fod yn gwerthfawrogi'r sylwadau ynglŷn â'r gwelliant ym mherfformiad gwasanaethau o fewn y Cyngor ac 'roedd ef hefyd yn dymuno diolch i'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth a'r staff am eu gwaith. Dywedodd fod Aelodau Etholedig wedi gweithio'n llwyddiannus gyda Swyddogion y Cyngor i sicrhau'r gwelliant a nodwyd yn yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol.

PENDERFYNWYD derbyn a chymeradwyo'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol ar gyfer 2016/17 i'w gyhoeddi erbyn y dyddiad cau statudol, sef 31 Hydref, 2017.

Daeth y cyfarfod i ben am 2.30 pm

**Y CYNGHORYDD R O JONES
CADEIRYDD**

1

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	12 Rhagfyr 2017
TEITL YR ADRODDIAD :	Penodi Aelod Annibynnol Cyfetholedig i'r Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Dr Haydn Edwards – Cadeirydd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@anglesey.gov.uk 01248 752586
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cadarnhau penderfyniad Panel Dethol y Pwyllgor Safonau

CEFNDIR

1. O dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2006) mae'n rhaid i'r Cyngor gael Pwyllgor Safonau sy'n cynnwys dim mwy na 9 aelod, ac mae'n rhaid i'r mwyafrif o'r rhain fod yn aelodau annibynnol o'r cyhoedd.
2. Mae'r Pwyllgor Safonau ar hyn o bryd yn cynnwys 5 aelod annibynnol (yn cynnwys un sedd wag achlysurol), 2 gynghorydd cymuned (mae'r ddwy sedd yn wag) a dau gynghorydd sir (sy'n cael eu penodi'n flynyddol gan y Cyngor).
3. Mae'n rhaid i aelodau annibynnol gael eu penodi gan y Cyngor ar sail yr argymhelliad gan Banel Dethol y Pwyllgor Safonau. Mae un sedd wag achlysurol ar y Pwyllgor Safonau ar hyn o bryd.

SEDD WAG ACHLYSUROL AM AELOD ANNIBYNNOL AR Y PWYLLGOR SAFONAU

4. Mae Rheoliadau Statudol yn ei gwneud yn ofynnol i aelodau'r Pwyllgor Safonau gael eu penodi gan y Cyngor, ond dim ond ar ôl cydymffurfio â phroses ddethol statudol. Er mwyn cynnal y broses recriwtio a dethol hon mae'r Cyngor Sir wedi dirprwyo ei awdurdod i Banel Dethol y Pwyllgor Safonau; mae'r panel hwn yn cynnwys un aelod annibynnol o'r cyhoedd, un cynghorydd cymuned a thri chynghorydd sir. Ni chaiff unrhyw aelod o'r Panel Dethol fod yn aelod o'r Pwyllgor Safonau hefyd.
5. Yng nghyfarfod Panel Dethol y Pwyllgor Safonau ar 20 Medi 2017, cymeradwyodd y Panel y broses recriwtio a chafodd y sedd wag ei hysbysebu ar wefan y Cyngor a'i dudalennau Twitter a Facebook (o 20/09/17 tan 31/10/2017), yn y North Wales

Chronicle (ar 28/9/17 ac ar 5/10/2017) ac yn y Bangor and Anglesey Mail (ar 27/9/2017 ac ar 4/10/2017).

6. Daeth yr hysbyseb i ben ar 31 Hydref 2017 a rhoddodd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau sylw i'r ceisiadau a dderbyniwyd mewn proses tynnu rhestr fer a gynhaliwyd ar 17 Tachwedd 2017.
7. Cafodd yr ymgeiswyr ar y rhestr fer eu cyfweld gan Banel Dethol y Pwyllgor Safonau ar 27 Tachwedd 2017, a chytunodd y Panel i enwebu **Mr John Robert Jones** i'w benodi'n aelod annibynnol ar y Pwyllgor Safonau, yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol; mae'r rheini bellach wedi'u derbyn ac wedi cael eu hasesu gan Gadeirydd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau.

ARGYMHELLION

Derbyn argymhellion Panel Dethol y Pwyllgor Safonau fel a ganlyn:-

1. penodi **Mr John Robert Jones** yn aelod annibynnol cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau, i ddod i rym yn syth;
2. petai sedd wag achlysurol arall am aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau yn codi yn ystod y deuddeng mis nesaf, penodi'n awtomatig **Ms Sarah Laing Gibbens** i'r rôl heb orfod mynd trwy broses recriwtio arall, ar yr amod bob tro bod yr ymgeisydd yn parhau'n gymwys ar gyfer y rôl, ac yn amodol ar dderbyn geirdaon boddhaol cyn ei phenodi.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	12 Rhagfyr 2017
TEITL YR ADRODDIAD:	Penodi dau Gyngorydd Cymuned i wasanaethu ar y Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586
PWRPAS YR ADRODDIAD :	Cadarnhau Enwebiadau Cynrychiolwyr y Cynghorau Cymuned ar y Pwyllgor Safonau

CEFNDIR

1. Dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2006), rhaid i'r Cyngor fod â Phwyllgor Safonau ac arno ddim mwy na 9 aelod. Rhaid i'r mwyafrif o'r aelodau hynny fod yn aelodau annibynnol o'r cyhoedd.
2. Ar hyn o bryd, mae 5 o aelodau annibynnol ar y Pwyllgor Safonau (gan gynnwys un swydd wag achlysurol), 2 o gynghorwyr cymuned (mae'r ddwy sedd yn wag) a dau o gynghorwyr sir (a benodir yn flynyddol gan y Cyngor).
3. Rhaid i aelodau'r Cynghorau Cymuned gael eu henwebu gan y cynghorau cymuned ar y cyd a rhaid i'r Cyngor gadarnhau eu penodiad.

SEDDI GWAG AR GYFER CYNGHORWYR CYMUNED

4. Mae'r Pwyllgor Safonau'n cynnwys dau o gynghorwyr cymuned sy'n cymryd rhan ym musnes cyffredinol y Pwyllgor ond sy'n delio gyda chyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a cheisiadau am ganiatâd arbennig pan mae wnelo'r materion hynny â chynghorau cymuned yn unig.
5. Rhaid i aelodau'r cynghorau cymuned gael eu henwebu gan yr holl gynghorau cymuned ar y cyd ar ôl pob etholiad llywodraeth leol (neu os bydd y naill neu'r llall yn rhoi'r gorau i fod yn gyngorydd cymuned). Mae modd i aelodau cynghorau cymuned gael eu hailbenodi i'r Pwyllgor Safonau ar yr amod bod y cynghorau cymuned yn eu henwebu eto ar y cyd.
6. Ar 31 Mai 2017, ysgrifennodd y Swyddog Monitro at glerc cod pob cyngor cymuned yn gofyn am enwebiadau erbyn 31 Gorffennaf 2017. Erbyn y dyddiad cau, roedd saith o

enwebiadau wedi dod i law ac ar 4 Awst 2017, anfonwyd pleidlais bost at yr holl gynghorau cymuned yn gofyn i bob un ohonynt ddewis hyd at ddau ymgeisydd ac anfon y papur pleidleisio yn ôl i'r Swyddog Monitro erbyn 31 Hydref 2017 fan bellaf. Erbyn y dyddiad cau, roedd 24 o gynghorau cymuned wedi ymateb a 45 o bleidleisiau wedi dod i law. Ymatebodd un cyngor cymuned heb bleidleisio o gwbl a chafwyd un pleidlais yn unig gan gyngor arall. Cafodd y broses a ddilynwyd ei chymeradwyo gan Gadeirydd y Cyngor a Chadeirydd y Pwyllgor Safonau mewn cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Tachwedd 2017 ac ar 15 Tachwedd 2017, rhoes y Swyddog Monitro wybod i glercod yr holl gynghorau cymuned am ganlyniad y bleidlais gan gadarnhau mai'r ddau ymgeisydd llwyddiannus oedd:-

- **Y Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran a**

- **Y Cynghorydd Keith Roberts o Gyngor Cymuned Trearddur**

7. Yn yr amgylchiadau, mae angen i'r Cyngor Sir yn awr gymeradwyo penodi'r cynghorwyr hyn fel aelodau cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau tan yr etholiadau llywodraeth leol nesaf neu hyd nes byddant yn rhoi'r gorau i fod yn gynghorwyr cymuned, p'un bynnag sy'n digwydd gyntaf.

ARGYMHELLIAD

Cadarnhau enwebiadau'r cynghorau cymuned ar y cyd drwy benodi'r cynghorwyr cymuned isod yn aelodau cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau a hynny ar unwaith:-

- **Y Cynghorydd Iorwerth Roberts o Gyngor Cymuned Bryngwran a**

- **Y Cynghorydd Keith Roberts o Gyngor Cymuned Trearddur**

tan yr etholiadau llywodraeth leol nesaf neu hyd nes y byddant yn rhoi'r gorau i fod yn aelodau o gyngor cymuned; p'un bynnag fydd yn digwydd gyntaf.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	12 RHAGFYR 2017
PWNC:	CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR
SWYDDOG ARWEINIOL	MARC JONES PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) (SWYDDOG ADRAN 151)
SWYDDOG CYSWLLT	GERAINT JONES - RHEOLWR GWASANAETHAU REFENIW A BUDD-DALIADAU (EST. 2651)
GWEITHREDU :	MABWYSIADU'R CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR AM 2018/19

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

- 1.1** Mae'r adroddiad yn egluro'r angen i fabwysiadu cynllun erbyn 31 Ionawr 2018 yng nghyswllt 2018/19.
- 1.2** Mae'r Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 27 Tachwedd 2017, wedi argymhell bod y Cyngor llawn yn derbyn yr argymhellion isod mewn perthynas â'i Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19 :-
- "Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i Gyngor Sir Ynys Môn (Cyngor llawn) yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 na ddylai'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol gael ei adolygu na'i newid am gynllun arall, heblaw bod y Cyngor llawn yn defnyddio ei disgresiwn o dan adran 13A o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 y bod ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19 ymlaen yn diystyru taliadau a wneir o dan Gynllyn Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (CCGHC) – gweler **Atodiad A**.
  - Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 y dylid mabwysiadu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol (efo'r newid uchod sy'n cael ei argymhell gan y Pwyllgor Gwaith) yn ffurfiol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2018/19.
  - Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell i'r Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 ei fod yn rhoi awdurdod i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) i wneud trefniadau gweinyddol fel bod pob newid blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu adolygiad technegol mewn unrhyw reoliad/reoliadau sy'n diwygio yn cael eu hadlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol ac hefyd i gymryd ystyriaeth o'r newidiadau anghenreidiol i rheoliadau gostyngiadau'r dreth gyngor wrth ddefnyddio'r ddiystyriaeth ychwanegol o daliadau a wneir tan CCGHC."
- 1.3** Fodd bynnag, mae'r rheoliadau drafft a osodwyd o flaen y Cynulliad Cenedlaethol ar 27 Tachwedd 2017 wedi rhoi mewn is-ddeddfwriaeth fod rhaid diystyru taliadau a wneir dan CCGHC (ac am gynlluniau arall) o 1 Ebrill 2018 at ddibenion cyfrifo incwm a chyfalaf o dan y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Felly, nid oes angen i'r Cyngor ddefnyddio ei ddisgresiwn lleol i ddiystyru taliadau o'r fath mewn perthynas a'i bolisi am 2018/19. Felly, mae'r argymhellion ym mharagraff 11 o'r adroddiad yma wedi eu diwygio i adlewyrchu hyn.

2. GWYBODAETH CEFNDIROL

- 2.1** Mabwysiadodd y Cyngor llawn ar 15 Rhagfyr 2016 ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am flwyddyn ariannol 2017/18. Mae angen i'r Cyngor llawn ystyried, yn unol â Rhan 2, Rheoliad 18 o "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) Rheoliadau 2013 Rhif. 3029 (W.301) (y Rheoliadau) ar gyfer pob blwyddyn ariannol, a ddylai adolygu ei gynllun neu ei ddisodli gyda Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arall. Rhaid i'r Cyngor llawn wneud unrhyw newid i'w gynllun, neu unrhyw gynllun newydd yn ei le, heb fod yn hwyrach na 31 Ionawr yn y flwyddyn ariannol cyn yr un y bydd yn newid neu'r cynllun newydd yn dod i rym.
- 2.2** Fe wnaeth y Cyngor llawn o dan y cynllun cyfredol fabwysiadu'r Rheoliadau yn ffurfiol fel ei gynllun a chan ddefnyddio'i bwerau dewisol fe benderfynodd ddefnyddio disgrisiwn lleol i fabwysiadu Pensiwn Anabledd Rhyfel Lleol a Chynllun Dewisol Pensiwn Gweddwon Rhyfel yn unol â'r Rheoliadau. Fe welir manylion yn y cynllun cyfredol o'r elfennau nad ydynt yn cael eu cyfrif fel incwm i bwrrpas y disgrisiwn lleol hwn. Mae hwn yn darparu cymorth Treth Gyngor ychwanegol at yr hyn y mae'n rhaid ei dalu'n statudol dan y Rheoliadau. Hwn yw'r unig ddisgrisiwn presennol lleol a roddir gan y Cyngor llawn dan ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Leol cyfredol.
- 2.3** Rhaid i'r Cyngor llawn hefyd roi sylw i Rheoliad 17 y Rheoliadau pan fydd yn adolygu neu'n newid cynllun. Os bydd y Cyngor llawn yn penderfynu adolygu neu newid ei gynllun, rhaid iddo gyhoeddi cynllun drafft o'r adolygiad mewn ffordd y mae'n credu sy'n addas a rhaid iddo ymgynghori gyda phobl a fydd, yn ei dyb ef, â diddordeb yng ngweithrediad ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Nid oes, fodd bynnag, unrhyw ofyniad i ymgynghori'n flynyddol, dim ond pan fydd cynllun yn cael ei adolygu neu ei newid y bydd yn rhaid cynnal ymgynghoriad.
- 2.4** Fel ar gyfer 2017/18, bydd Llywodraeth Cymru yn gwneud rheoliadau diwygiedig i uwchraddio'r ffigyrau ariannol a ddefnyddir yn y Rheoliadau ac er mwyn adlewyrchu unrhyw newidiadau technegol neu ganlyniadol eraill fydd eu hangen o ganlyniad i newidiadau i fudd-daliadau sy'n gysylltiedig â lles. Unwaith yn rhagor, yr un modd â 2017/18, bydd amseriad y rheoliadau diwygiedig hynny yn dibynnu ar Gyllideb yr Hydref Canghellor y Trysorlys (22 Tachwedd 2017) a'r atodlen uwchraddio ddilynol a gyhoeddwyd gan yr Adran am Waith a Phensiynau ychydig ddyddiau ar ôl Cyllideb yr Hydref. Y dyddiad cynharaf y gall Llywodraeth Cymru bennu'r Rheoliadau drafft newydd sy'n adlewyrchu'r uwchraddiad i'r ffigyrau ariannol neu unrhyw newid technegol arall gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw yn hwyr yn mis Tachwedd neu'n gynnar mis Rhagfyr 2017. Mae'r rheoliadau drafft priodol wedi cael eu gosod o flaen y Cynulliad ar 27 Tachwedd 2017 – <http://www.senedd.cynulliad.cymru/mglIssueHistoryHome.aspx?Ild=14829>

Rhaid rhoi'r rheoliadau hyn gerbron ar ffurf drafft am 20 diwrnod gwaith heb gyfrif dyddiau gwyliau a chael trafodaeth lawn cyn iddynt ddod i rym. Ar gyfer 2017/18, ni ddaeth y rheoliadau diwygiol hyn i rym hyd 18 Ionawr 2017 a disgwyli'r y bydd amserlen debyg yn berthnasol ar gyfer 2018/19.

Mae'r canlynol yn grynodeb o'r newidiadau arfaethedig gan Lywodraeth Cymru :-

- **Ffigyrau uwchraddio** ar gyfer 2018/19 mewn cysylltiad â'r lwfansau personol mewn perthynas â'r premiymau gofalwyr ac anabl; ac mewn perthynas â didyniadau pensiynwyr a rhai nad yw'n ddibynnol;
- **Diwygiadau canlyniadol** mewn perthynas a'r elfen gweithgaredd sy'n gysylltiedig â gwaith o'r Lwfans Cyflogaeth a Chymorth; darpariaeth o wasanaethau newydd mewn perthynas â gwasanaethau cartrefi gofal, gwasanaethau llety diogel, gwasanaeth teuluol preswyl a gwasanaeth cymorth cartref;
- **Newid mewn amgylchiadau** – cywiro anghysondeb yn Rheoliadau 2017 ar driniaeth o incwm yn adlewyrchu penderfyniad Uchel Dribiwnlys;
- **Newidiadau i ddiystyru incwm a cyfalaf** – sicrhau fod rhain yn cael eu diweddarau;
- **Taliadau Cymorth Profedigaeth** – adlewyrchu'r taliadau cymorth newydd a ddaeth i rym ar ôl Ebrill 2017 sydd wedi eu diystyru;

- **Diystyru ymosodiad Manceinion ac iawndal ac Ymddiriedolaeth Argyfyngau Llundain** – diystyru taliadau a wneir o dan ddau ymddiriedolaeth elusenol;
- **Cynllun Gward Cymeradwyedig (Lloegr), Cynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Alban (Alban) a'r Cynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (Cymru)** – diystyru taliadau a wneir o dan y cynlluniau;
- **Taliadau Erledigaeth Sosialaidd Genedlaethol** – rhoddir y diystyriaeth £10 i'r cynllun cyfredol i ddiodefwyr erledigaeth gan Lywodraethau'r Almaen ac Awstria ond rhoddir ystyriaeth lawn i dalaidau tebyg gan lywodraethau arall pan yn cyfrifo hawliad. Yn dilyn penderfyniad Uchel Dribiwnlys, bydd diodefwyr erledigaeth Sosialaidd Genedlaethol gan Lywodraeth yr Iseldiroedd yn cael eu trin yn yr un fforff;
- **Grant Iechyd Thalidomid** – gwneir daliadau gan yr Ymddiriedolaeth Thalidomid i gwrdd â chostau'n ymwneud â iechyd pobl sydd ag anableddau a achoswyd gan THalidomid. Diystyrir taliadau o'r fath wrth gyfrifo cyfalaf ar gyfer asesu hawliad person neu wrth benderfynu incwm rhai nad yw'n ddibynol.

2.5 Gan fod y Cyngor llawn yn cyfarfod ar 12 Rhagfyr 2017 i benderfynu ar ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor lleol am 2018/19, cynigir bod y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) yn cael yr awdurdod i wneud trefniadau gweinyddol fel bod yr holl newidiadau blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu adolygiadau technegol neu canlyniadol yn cael eu hadlewyrchu yng Nhyllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac ar gyfer pob blwyddyn ddilynol.

3. ADOLYGIAD O'R CYNLLUN GOSTYNGIADAU'R DRETH GYNGOR GYFREDOL

3.1 Yn **Atodiad B** rhoddir gwybodaeth, ystadegau a gwerthoedd i'r Cyngor llawn ynglŷn ag effaith ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2017/18. Bydd y wybodaeth hon yn ddefnyddiol yn y dyfodol i'r Cyngor llawn wrth iddo ystyried a ddylai adolygu neu newid ei gynllun cyfredol, i'r graddau :-

- Y gall ddefnyddio'r data hwn i fesur patrymau (a oedd yn gywir ar 30 Medi 2017) yn erbyn y waelodlin (yn gywir yn Rhagfyr 2012) pan gynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb o ran nodweddion a ddiogelir ac achosion o freguster. Mae'r patrymau yma yn cael eu mesur yn flynyddol pob Medi (rhoddwyd data tebyg i'r Cyngor llawn wrth ystyried ei gynllun am 2017/18);
- Er mwyn dechrau deall yr effaith a gaiff y cynllun ar drigolion yr Ynys mewn perthynas ag oed, pobl anabl, rhyw a chenedl;
- I'r dyfodol, i efallai hysbysu dealltwriaeth y Cyngor llawn o gostau tebygol gwahanol gynlluniau posibl ac o gostau tebygol rhoi diogelwch llawn neu rannol i rai grwpiau penodol o gleientiaid a phobl fregus. Ar hyn o bryd, rhaid darparu hyd at 100% o ostyngiad dan y Rheoliadau (os yn ddilys) ac mae Llywodraeth Cymru wedi dweud mewn datganiad ysgrifenedig ar 9 Hydref 2017 bydd y trefniadau yma yn parhau am 2018/19 ond bydd adolygiad o hyn yn cael ei ystyried o Ebrill 2019 ymlaen, "fel rhan o'r ystyriaethau ehangach ynglŷn â sut i wneud y Dreth Gyngor yn decach".

3.2 Ers y data gaelodlin a sefydlwyd yn Rhagfyr 2012, gellir nodi'r patrymau canlynol ar yr Ynys yng nghyswllt ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor:-

- **Llwyth Achosion:** mae'r lleihad yn y llwyth achosion yn parhau ac yn ddiweddar ar raddfa ychydig yn arafach nag am yr un cyfnod y llynedd. Rhwng Rhagfyr 2012 i Medi 2014, gwelwyd gostyngiad cyffredinol yn y llwyth achosion o 6.3% (6,960 i lawr i 6,525). Yn ystod y cyfnod blynyddol o Medi 2014 hyd at Medi 2015, syrthiodd y llwyth achosion 1.8% i lawr i 6,410 ac o Fedi 2015 i Fedi 2016, syrthiodd y llwyth achosion 2.5% i lawr i 6,252. Yn y cyfnod 12 mis diwethaf o Fedi 2016 i Fedi 2017, syrthiodd y llwyth achosion eto 2.1% i lawr i 6,117;

- **Llwyth Achosion:** mae'r nifer hawliadau wedi'u Pasportio h.y. hawlwr sy'n derbyn Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorthdal Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm, wedi syrthio o 69.5% i 65.8% o'r llwyth achosion yn ystod y 12 mis cyn Medi 2017. Mae hawliadau sydd heb Basportio h.y. hawlwr safonol, wedi codi o 30.5% i 34.2%. Mae hyn yn newid sylfaenol yn y 12 mis diwethaf. Am hawlwr safonol, rhaid i'r awdurdod lleol ddilysu manylion incwm. Mae'r hawlwr yma fel arfer mewn gwaith ar lefel incwm sy'n ddilys i gael gostyngiad yn y dreth gyngor, llawn neu'n rhannol neu'n bensiynwr efo cynilon ac incwm eraill;
  - **Oed:** roedd y dadansoddiad yn Rhagfyr 2012 yn awgrymu nifer ychydig yn uwch o ran hawliadau gan bobl o Oedran Gweithio o gymharu â Phensiynwyr (rhaniad 51.5%/48.5%). Erbyn Medi 2014, roedd hyn wedi cynyddu rhyw fymryn (rhaniad 51.7%/48.3%) hefo'r un patrwm hyd at Medi 2015 (52.7%/47.3%). I fyny at Medi 2016, mae'r cynnydd wedi sefydlogi ac yn dangos rhaniad 51.9%/48.1%, ac, erbyn Medi 2017, roedd ryw ychydig o gynnydd yn Oedran gweithio (52.4% / 47.6%);
  - **Oed:** roedd y dadansoddiad o aelwydydd â phlant yn hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor yn Rhagfyr 2012 yn 21.9% o'r llwyth achosion. Erbyn Medi 2014, roedd hyn wedi cynyddu i 24.2% ac erbyn Medi 2015 arhosodd yn weddol sefydlog ar 24.1% ond erbyn Medi 2016, roedd wedi syrthio i 23.2%. Erbyn Medi 2017, mae hyn yn parhau'n sefydlog ar 23.3%;
  - **Anabledd:** roedd y dadansoddiad o aelwydydd yn derbyn Gostyngiad y Dreth Gyngor lle derbyniwyd taliadau anabledd penodol (sef Elfen Gofal y Lwfans Byw i'r Anabl (Isel, Canolig neu Uchel), Lwfans Gweini, Cyfran Cefnogaeth o Lwfans Cyflogaeth a Chymorth, Budd-dal Analluogrwydd a Thaliadau Annibyniaeth Personol) yn Rhagfyr 2012 yn 39.3% o'r llwyth achosion. Erbyn Medi 2014, roedd wedi mynd i lawr i 34.8%. Bu'r patrwm i wyrdroi erbyn Medi 2015 hefo 37.0% o aelwydydd yn cael gostyngiad ac roedd y patrwm yma, lle mae taliadau anabledd penodol yn cael eu derbyn wedi parhau hefo cynnydd i fyny at 39.8% o'r achos llwyth erbyn Medi 2016. Erbyn Medi 2017, mae cynnydd sylweddol i 45.7% o'r llwyth achosion.
  - **Rhyw:** roedd yr achosion a oedd yn ymwneud â rhieni sengl a oedd yn ferched yn Rhagfyr 2012 yn 92.5% (13.3% o'r llwyth achosion). Erbyn Medi 2014, roedd yn 92.3% (14.3% o'r llwyth achosion) ac erbyn Medi 2015 roedd yn 92.1% (13.2% o'r llwyth achosion). Ym Medi 2016 roedd y ffigwr yn 91.1% (14.2% o'r llwyth achosion). Ar Medi 2017, roedd yr achosion a oedd yn ymwneud â rhieni sengl a oedd yn ferched yn 93.5% (14.4% o'r llwyth achosion);
  - **Hil:** Ym mis Rhagfyr 2012 fe gyhoeddodd y Swyddfa Ystadegau Genedlaethol ei Chyfrifiad ar gyfer Mawrth 2011 a oedd yn ymwneud ag amrywiaeth yn Ynys Môn. Gofynnir i'r holl hawlwr sy'n cwblhau ffurflen gais Gostyngiadau'r Treth Gyngor gwblhau arolwg ethnig gwirfoddol. (Gweler Tabl 6 yn Atodiad B am ddadansoddiad yn seiliedig ar yr arolwg gwirfoddol o gymharu â ffigyrau Cyfrifiad Mawrth 2011).
- 3.3** Am y 6 mis cyntaf yn 2017/18 roedd 657 o hawlwr Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor newydd wedi eu prosesu (i'w gymharu â 693 am yr un cyfnod y llynedd) gyda 7,820 o newidiadau mewn amgylchiadau wedi'u prosesu (i'w gymharu â 11,006 am yr un cyfnod y llynedd). Yr amser a gymerwyd ar gyfartaledd i brosesu hawliadau newydd a newidiadau mewn amgylchiadau oedd 6.9 diwrnod o fewn y cyfnod hwn (am y un cyfnod y llynedd yr amser ar gyfartaledd oedd 6.2 diwrnod).

4. ADOLYGU'R CYNLLUN CYFREDOL – DISGRESIWN LLEOL

4.1 Fel a soniwyd yn paragraff 2.4, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu diwygio'r Rheoliadau i alluogi awdurdodau diystyru taliadau a wneir o dan CCGHC. Hefyd, bydd y rheoliadau yn cael eu diwygio i gymryd ystyriaeth o'r uwchraddiadau ariannol a newidiadau technegol arferol sy'n cael eu defnyddio yn y Rheoliadau. Felly, am 2018/19, yr unig ystyriaethau sydd ar gael i'r Cyngor llawn i'w hadolygu ac i benderfynu arnynt yw ym maes y disgresiwn lleol a ganiateir dan y Rheoliadau, gan gynnwys ystyriaeth o'r disgresiwn ychwanegol i ddiystyru taliadau a wneir o dan CCGHC. O dan y Rheoliadau, (i atgoffa'r Cyngor llawn) mae ganddo ddisgresiwn lleol yn y meysydd hyn yn unig:-

- Y gallu i gynyddu'r cyfnod gostyngiad estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bersonau ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith lle y maent eisoes wedi bod yn derbyn gostyngiad treth gyngor a ddaw i ben wedi iddynt ddychwelyd i'r gwaith h.y. **"Cyfnod Talu Estynedig"**;
  - Mae'r costau uwch a amcangyfrifir am 2017/18 yn gysylltiedig ag ymestyn y cyfnod statudol estynedig yn amrywio rhwng £8,060 am bythefnos hyd at £23,680 am 6 wythnos y tu hwnt i'r 4 wythnos safonol. O dan y rheolau blaenorol ar gyfer Budd-dal Dreth Gyngor, nid oedd unrhyw ddarpariaeth arbennig yn bodoli i ganiatáu ar gyfer hyn a wnaeth y Cyngor ddim defnyddio'r disgresiwn hwn pan gyflwynwyd y cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Argymhellir felly na ddylid adolygu'r cynllun ac ymestyn y cyfnod talu am 2018/19;
  - Disgresiwn i gynyddu swm y Pensiynau Anabledd Rhyfel a Phensiynau Gweddwon Rhyfel a fydd yn cael ei ddiystyru wrth weithio allan incwm yr hawliwr h.y. **"Gweddwon Rhyfel"**;
  - Mae gan y Cyngor llawn eisoes gynllun lleol sy'n caniatáu hyblygrwydd ychwanegol yn y maes hwn. Argymhellir y dylai hyn barhau. Amcangyfrifir y bydd y gost i'r Cyngor yn £22,795 yn 2017/18. Argymhellir, felly, bod y swm ychwanegol sy'n cael ei ddiystyru dan y cynllun lleol cyfredol yn parhau heb ei ddiwygio am 2018/19;
  - Y gallu i ôl-ddyddio'r cais Gostyngiadau'r Treth Gyngor o safbwynt hawliadau hwyr cyn y cyfnod safonol o dri mis cyn yr hawliad h.y. **"Ôl-ddyddio Hawliadau"**;
  - Mae'r Cyngor llawn bob amser wedi bod o'r farn bod 3 mis yn gyfnod digonol i ganiatáu ôl-ddyddio Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i hawliadau gan bensiynwyr a rhai o oed gweithio. Mae'r Cyngor llawn o'r farn bod digon o rwydweithiau cefnogaeth ar gael i hawlwyr. Mae yna lawer iawn o ansicrwydd am y gost debygol pe bai cynllun lleol o'r fath yn cael ei fabwysiadu ac argymhellir, felly na ddylid adolygu'r cynllun drwy ymestyn y cyfnod ôl-ddyddio y tu hwnt i 3 mis yn ystod 2018/19.
- 4.2 Dylid nodi nad oes unrhyw arian ychwanegol ar gael gan Lywodraeth Cymru i gyllido'r elfennau dewisol hyn – mae'r gost yn syrthio ar drethdalwyr lleol.
- 4.3 O dan Atodiad 1 ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19, mae'r Cyngor llawn yn manylu ar y weithdrefn lle y gall hawlwyr newydd wneud cais am ostyngiad o dan y cynllun. Isod ceir dadansoddiad o'r dull ymgeisio a ddefnyddir gan hawlwyr newydd am y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor rhwng 1 Ebrill 2017 a 30 Medi 2017:-

Dull Ymgeisio	Nifer	Canran (%)
A. Ceisiadau electronig		
i. Drwy apwyntiad dros y ffôn i Swyddfa Refeniw a Budd-daliadau, Llangefni	60	9.1
ii. Drwy apwyntiad efo partneriaid cymeradwy efo hyfforddiant priodol – Cyswllt Môn, Canolfan J E O'Toole, Gwasanaethau Tai ac ati	68	10.4
iii. Ceisiadau ar-lein drwy'r wefan – hunan wasanaeth	443	67.4
iv. Dogfennau mewnbwn yr Adran Gwaith a Phensiynau	61	9.3
B. Ceisiadau ar bapur	4	0.6
C. Dull yr ymgeisio ddim yn wybyddus gan na chafodd ei gofnodi'n briodol	21	3.2
CYFANSWM	657	100

Argymhellir hefyd bod y gweithdrefnau hyn yn parhau'r un fath ac nad ydynt yn cael eu hadolygu ar gyfer 2018/19, heblaw am y newidiadau trefniadol fydd raid ei wneud wrth i'r gwasanaeth llawn Credyd Cynhwysol gael ei gyflwyno nawr o Mehefin 2018 ymlaen. (O ganlyniad i Gyllideb Canghellor y Trysorlys ar 22 Tachwedd 2017 a'r newidiadau i'r Credyd Cynhwysol, mae cyflwyno gwasanaeth llawn Credyd Cynhwysol wedi llithrio 3 mis).

Yn Rhagfyr 2016 cyflwynwyd y weithdrefn o dderbyn "llofnod electronig" pan yn hawlio drwy ddull electronig ac, erbyn Ionawr 2018, cyflawnir clandriad awtomatig ac intregreiddio ffurflenni hawlio a gwblhawyd ar lein i mewn i feddalwedd y swyddfa gefn.

5. GOBLYGIADAU ARIANNOL A RISG

5.1 Nid yw'r Setliad Refeniw a Chyfalaf Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru 2018/19 yn debygol o gyrraedd tan yr wythnos yn cychwyn 18 Rhagfyr 2017 ac, felly, ni wn (adeq ysgrifenni'r adroddiad hwn) beth fydd y dyfarniad Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor terfynol i'r Cyngor i gwrdd â chostau ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2018/19. Mae'r rhagamcaniadau isod wedi eu gwneud yn seiliedig ar y Setliad Drafft 2017/18 a gyhoeddwyd ar 10 Hydref 2017. Y gwariant cyfredol (diwedd Chwarter 2, 2017/18 yw £5,367,807), hefo Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Llywodraeth Cymru yn ei erbyn o £5,165,000 am 2017/18. Mae hyn yn rhoi diffyg tybiedig o £203k i'r Awdurdod fod yn gyfrifol amdano yn 2017/18. Y Grant Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arfaethedig dan y Setliad Dros Dro ar gyfer 2018/19 yw £5,187,000. Yn Nghyllideb Drafft y Cyngor am 2018/19 mae £337k wedi cael ei ddyrannu i gwrdd â chost y diffyg ac hefyd am ddarpariaeth ychwanegol ar gyfer ddrwgddyledion gor-daliadau budd-dal.

5.2 Bydd dau ffactor yn 2018/19 yn cael effaith ar y gwariant ar y cynllun:-

- Rhwng Ebrill 2017 a Medi 2017 mae gostyngiad mewn llwyth achos o 1%, sy'n cymharu hefo lleihad 2.1% (Ebrill i Ebrill) yn ystod 2016/17 gostyngiad o 2.5% yn ystod 2015/16 a gostyngiad o 1.8% yn ystod 2014/15;
- Cynnydd a gynlluniwyd yn y Dreth Gyngor o 4.0% am 2018/19, yn unol â'r Cynllun Ariannol Tymor Canol 2018/19 – 2020/21.

Un o'r ffactorau ansicr, yn ystod 2018/19, sy'n effeithio ar wariant o dan y cynllun yw effaith diwygiadau arfaethedig Canghellor y Trysorlys yng Nghyllideb yr Hydref ar 22 Tachwedd 2017 ac hefyd, o ganlyniad i'r Gyllideb os bydd Llywodraeth Cymru yn uwchraddio neu ddim y ffigyrau ariannol ar gyfer ei reoliadau diwygiedig parthed y cynllun am 2017/18.

5.3 Gan ystyried yr uchod, ar y gorau bydd y gwariant a amcangyfrifir ar y cynllun yn £5,470,870 (gan dybio gostyngiad 2% mewn llwyth achos a 4.0% cynnydd yn y Dreth Gyngor) ac ar ei waethaf y gwariant a amcangyfrifir o £5,636,000 (yn tybio na fydd gostyngiad llwyth achos a 5.0% o gynnydd yn y Dreth Gyngor).

5.4 Felly, disgwylir diffyg a amcangyfrifir o rhwng £284k a £450k yng nghyllid grant y bydd yn rhaid i'r Cyngor fod yn gyfrifol amdano. Mae hyn yn seiliedig ar i'r Cyngor llawn ail-fabwysiadu'r cynllun cyfredol heb ei newid. Serch hynny, bydd maint y diffyg yn fwy amlwg wrth i'r brosesgosod y gyllideb mynd ymlaen.

6. GOBLYGIADAU CYFREITHIOL

6.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor sefydlu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor o dan y Rheoliadau Anghenion Rhagnodedig. Er bod y ddeddfwriaeth yn darparu ar gyfer cynllun arall i'w ddefnyddio pe na bai'r Cyngor yn sefydlu cynllun, mae'r Cyngor, er hynny, â dyletswydd statudol i fabwysiadu ei gynllun ei hun, hyd yn oed pe bai'n dewis peidio â gosod unrhyw un o'r elfennau dewisol.

6.2 Nid yw penderfyniadau a wneir dan Adran 13A Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 wedi cael eu dirprwyo gan y Cyngor llawn i'r Pwyllgor Gwaith nac i swyddogion.

7. GOBLYGIADAU CYDRADDOLDEB

7.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb yn dilyn ei ymgynghoriad ar gyfer y Rheoliadau gwreiddiol yn 2012. Mae asesiad lleol o'r effaith ar gydraddoldeb wedi cael ei gynnal ar ran y Cyngor mewn trefniadau ar y cyd ar draws Cymru hefyd mewn perthynas â Rheoliadau 2012 (Rhagfyr 2012, cyhoeddwyd Mawrth 2013) a chafodd hwn ei ddiweddarau ym Medi 2014, Medi 2015, Medi 2016 a diweddariad pellach Medi 2017 fel y gwelir yn **Atodiad B**.

8. GOBLYGIADAU'R IAITH GYMRAEG

8.1 Mae'r prif reoliadau a rheoliadau diwygiedig Cynulliad Cymru yn ddwyieithog. Mae Cynllun y Cyngor ei hun yn ddwyieithog ac mae ffurflenni hawlio, naill a'i trwy ddulliau electronig neu trwy bapur, yn ddwyieithog. Mae'n partneriaid cymeradwy wedi cael eu hannog i roi gwasanaeth dwyieithog ac mae'n gwasanaeth hawlio hunan wasanaeth yn hollol ddwyieithog. Mae'r gwasanaeth i hawlio tros y ffôn neu drwy apwyntiad hefo staff y Cyngor hefyd yn hollol ddwyieithog.

8.2 Mae holl ohebiaeth parthed rhybuddion gwobrwyo Gostyngiad y Dreth Gyngor yn ddwyieithog ac mae'r gwasanaeth yn gallu siarad a gohebu yn yr iaith mae'r cwsmer yn ei ddewis. Serch hynny, mae meddalwedd gweinyddu'r Cynllun yn yr uniaith Saesneg (does dim dewis gwahanol ar gael yn y farchnad). Mae'r ohebiaeth rhwng y Cyngor â'r Adran Gwaith a Phensiynau, gan amlaf, yn yr uniaith Saesneg ond mae ffurflenni hawlio trwy'r Gymraeg ar gael o'r Adran Gwaith a Phensiynau.

9. DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

9.1 Wrth ddrafftio'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor am 2017/18, cymerwyd i ystyriaeth Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a sut mae'r Cynllun yn cefnogi'r nodau llesiant. Pwrpas y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yw rhoi'r gallu i bobol oedran gwaith a phensiynwyr sydd ar incwm isel i gwrdd â chostau'r Dreth Gyngor. O dan y Cynllun rhoddir cymorth ychwanegol i bensiynwyr a phobol anabl trwy ddiystyru lefel uwch o incwm a hefyd, gosod y lefel incwm disgwylir pensiynwyr a phobol anabl i fyw arno, cyn dechrau colli ar yr hyn sy'n cael ei dalu fel gostyngiad, ar lefel uwch na phobol oedran gwaith. Mae hyn yn cyd-fynd ag un o brif nodweddion diwygio lles bod hi'n fwy manteisiol i fod mewn gwaith nac allan o waith.

9.2 Mae'r Cynllun hefyd yn rhoi gostyngiad ychwanegol parthed cwsmeriaid sy'n derbyn pensiynau anabled rhyfel a phensiynau gweddwon rhyfel.

9.3 Mae'r Cynllun yn cyfrannu at y nodau llesiant o Gymru lewyrchus, Cymru sy'n iachach, Cymru sy'n fwy cyfartal a Chymru o gymunedau cydlynus.

10. DOGFENNAU CEFNDIROL

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ac Anghenion Rhagnodedig (Cymru) 2013 Rhif 3029 (C.301)(i'w diwygio)

Y Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Anghenion Rhagnodedig a Chynlluniau diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2018 Rhif ???? (W ????)

Memorandwm Esboniadol i'r Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhadnodedig a'r Cynllun Diofyn) (Cymru) (Diwygio) 2018 – Mark Drakeford, Ysgifennydd Cabinet ar gyfer Cyllid, 27 Tachwedd 2017.

Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Cymru: Cymariaethau o fewn Cymru o Nodweddion a Ddiogelir ac Amllder bregusrwydd Mawrth 2013 - Simon Horsington and Associates Ltd, 2013, (wedi ei ddiweddarau Medi 2014, Medi 2015, a Medi 2016 a Medi 2017).

Diwygio Cyllid Llywodraeth Leol yng Nghymru: diweddariad - Hydref 2017

Datganiad ysgrifenedig gweinidogol : Trefniadau ar gyfer : Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yng Nghymru 2018/19 – Mark Drakeford AC – 9 Hydref 2017

Adran 13A Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992 fel a ddiwygiwyd gan Adran 10, Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 2012

11. ARGYMHELLION

- Nad yw'r Cyngor llawn yn adolygu nac yn disodli ei Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol gyda chynllun arall
- Bod y Cyngor llawn yn ffurfiol yn mabwysiadu'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor cyfredol am flwyddyn ariannol 2018/19 (**gweler Atodiad C**);
- Bod y Cyngor llawn yn ei gyfarfod yn rhoi awdurdod i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) wneud trefniadau gweinyddol fel bod yr holl newidiadau blynyddol ar gyfer uwchraddio ffigyrau ariannol neu ddiwygiadau technegol neu ganlyniadol mewn unrhyw reoliad neu reoliadau sy'n diwygio yn cael eu hadlewyrchu yng Nghynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor y Cyngor ac am bob blwyddyn ddilynol;
- Bod y Cyngor llawn yn dweud wrth y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) (Swyddog Adran 151) y dylid darparu adroddiad i'r Cyngor llawn i ystyried dan Adran 13A Deddf Gyllid Llywodraeth Leol 1992, petai yn derbyn cais cyn 1 Ebrill 2018 i ddiystyru'r holl daliadau a wneir dan CCGHC neu daliadau tebyg.

12. ATODIADAU

- Atodiad A – Llythyr dyddiedig 27 Hydref 2017 Llywodraeth Cymru
- Atodiad B – Effaith y cynllun cyfredol
- Atodiad C – Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor arfaethedig am 2018/19

Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus
Education and Public Services Group

Llywodraeth Cymru
 Welsh Government

Ein cyf / Our ref: A19640021

At:
 Cyfarwyddwyr Cyllid
 Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru

Anfonwyd copi at:
 Prif Weithredwyr Cynghorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol yng Nghymru Prif
 Weithredwr, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
 Cyfarwyddwr Adnoddau, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

27 Hydref 2017

Annwyl Gyfaill

Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Chynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru

Mae'r llythyr hwn yn rhoi canllawiau ar sut i drin taliadau a wneir o dan Gynllun Cymorth Gwaed Heintiedig Cymru (WIBSS) at ddibenion cynlluniau gostyngiadau lleol ar gyfer y dreth gyngor. Bydd y cynllun yn darparu cefnogaeth o 1 Tachwedd 2017 i bobl sydd wedi'u heintio â hepatitis C a/neu HIV drwy waed neu gynhyrchion gwaed a gyflenwyd gan y GIG.

Mae'r cynllun newydd yng Nghymru yn dod yn lle'r cynlluniau presennol ar gyfer y DU gyfan a weinyddir gan bum corff unigol dan gontract â'r Adran Iechyd (Cronfa Skipton, Sefydliad Caxton, Ymddiriedolaeth Macfarlane, Ymddiriedolaeth Eileen a MFET Ltd). Mae'r help a'r gefnogaeth yn cynnwys darparu taliadau ex-gratia. Mae'r taliadau hyn wedi'u heithrio rhag treth ac ni chânt eu cynnwys yng nghyfrifiadau CThEM na'r Adran Gwaith a Phensiynau at ddibenion treth na budd-daliadau. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod mewn cysylltiad â CThEM a'r Adran Gwaith a Phensiynau i wneud y newidiadau angenrheidiol i'r rheoliadau statudol er mwyn caniatáu i'r trefniadau hyn barhau ar ôl 1 Tachwedd 2017.

Dan adran 13A o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, mae gan awdurdodau bilio lleol yr hyblygrwydd i eithrio neu roi gostyngiadau i unigolion neu ddosbarth o drethdalwyr. Nid yw Llywodraeth Cymru yn dymuno achosi anfantais i'r buddiolwyr wrth newid i'r cynllun newydd. Byddwn yn gwneud y newidiadau angenrheidiol i'r rheoliadau canlynol er mwyn sicrhau bod cynlluniau gostyngiadau'r dreth gyngor yn eu diystyru yn yr un ffordd o 2018-19 ymlaen.

- Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013; a

- Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013.

Felly, rydym yn annog awdurdodau i ddefnyddio'r pwerau hyn i ddiystyru'n llawn unrhyw daliadau gan WIBSS wrth adolygu achosion presennol neu wrth asesu pwy sy'n gymwys am eu cynlluniau gostyngiadau lleol ar gyfer y dreth gyngor.

Os bydd gennych unrhyw gwestiwn ynghylch yr uchod, mae croeso ichi anfon e-bost: lgsf.ministerialcorrespondence@llyw.cymru

Yn gywir

DEBRA CARTER

Cyllid Strategol Llywodraeth Leol / Local Government Strategic Finance

Tabl 1: Llwyth Achosion 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Dyfarniad llawn Gostyngiad y Dreth Gyngor h.y. 100%	4,758	77.8%	£4,478,194	83.4%
Dyfarniad rhannol Gostyngiad y Dreth Gyngor h.y. llai na 100%	1,359	22.2%	£889,613	16.6%
Hawliadau wedi'u Pasportio*	4,023	65.8%	£3,785,886	70.5%
Hawliadau heb eu Pasportio h.y. Hawliadau Safonol	2,094	34.2%	£1,581,921	29.5%
Band A (Gostyngiad Anabl)	9	0.1%	£6,380	0.1%
Band A	1,985	32.5%	£1,446,749	27.0%
Band B	1,963	32.1%	£1,615,006	30.1%
Band C	1,086	17.8%	£1,021,252	19.0%
Band D	645	10.5%	£679,542	12.7%
Band E	315	5.2%	£410,635	7.6%
Band F	92	1.5%	£149,952	2.8%
Band G	20	0.3%	£33,949	0.6%
Band H	2	0.0%	£4,342	0.1%
Band I	0	0.0%	£0	0.0%
Caerdybi	1,709	28.0%	£1,382,177	25.7%
Llangefni	519	8.5%	£426,531	8.0%
Amlwch	458	7.5%	£400,456	7.5%
Porthaethwy	223	3.6%	£205,422	3.8%
Rhosyr	206	3.4%	£185,486	3.5%
Llanfair Mathafarn Eithaf	201	3.3%	£201,772	3.8%
Y Fali	173	2.8%	£143,945	2.7%
Biwmares	168	2.7%	£157,370	2.9%
Llanfairpwll	142	2.3%	£130,901	2.4%
Llanfaelog	140	2.3%	£125,868	2.3%
Llannerch-y-medd	134	2.2%	£118,943	2.2%
Llanfair yn Neubwll	128	2.1%	£108,129	2.0%
Llanbadrig	119	1.9%	£109,020	2.0%
Llanfihangel Esceifiog	109	1.8%	£100,731	1.9%
Bodedern	99	1.7%	£86,812	1.7%
Llangoed	98	1.6%	£87,934	1.7%
Pentraeth	97	1.6%	£88,770	1.7%
Llanidan	94	1.5%	£80,798	1.5%
Mechell	92	1.5%	£84,944	1.7%
Trewalchmai	91	1.5%	£82,012	1.5%
Bodorgan	91	1.5%	£79,885	1.5%
Llaneilian	91	1.5%	£90,960	1.7%
Moelfre	84	1.3%	£70,794	1.3%
Rhosybol	80	1.3%	£75,922	1.4%
Bryngwran	74	1.2%	£62,544	1.2%
Bodffordd	70	1.1%	£59,522	1.1%
Cwm Cadnant	69	1.1%	£66,951	1.2%
Aberffraw	68	1.1%	£55,197	1.0%
Llangristiolus a Cherrigceinwen	61	1.0%	£68,778	1.3%
Llanddaniel	53	0.9%	£49,006	0.9%
Cylch y Garn	52	0.9%	£53,587	1.0%

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Ardaloedd Trefi a Chymunedau Lleol (parhad)				
Trearddur	51	0.8%	£55,328	1.0%
Llanddona	50	0.8%	£48,705	0.9%
Tref Alaw	48	0.8%	£51,241	1.0%
Llanfaethlu	47	0.8%	£44,414	0.8%
Llanfachraeth	44	0.7%	£39,735	0.5%
Llanddyfnan	37	0.6%	£40,531	0.8%
Rhoscolyn	17	0.3%	£18,917	0.4%
Penmynydd	16	0.3%	£15,510	0.3%
Llaneugrad	14	0.2%	£12,259	0.2%

* Hawliadau a basbortwyd yw Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorthdal Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm.

Tabl 2: Oed - Hawliadau gan Bobl o Oed Gweithio a Phensiynwyr 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Grŵp Oed				
Oed Gweithio	3,206	52.4%	£2,689,142	50.1%
Oed Pensiynwr	2,911	47.6%	£2,678,665	49.9%
Hawliadau pasport yn ôl Grŵp Oed				
Oed Gweithio	2,186	35.7%	£1,965,691	36.6%
Oed Pensiynwr	1,839	30.1%	£1,820,257	33.9%
Di-basport h.y. hawliadau safonol yn ôl Grŵp Oed				
Oed Gweithio	1,020	16.7%	£723,451	13.5%
Oed Pensiynwr	1,072	17.5%	£858,408	16.0%
Cyfansoddiad Aelwydydd yn ôl Grŵp Oed - Cwpl				
Oed Gweithio	743	12.1%	£767,695	14.3%
Oed Pensiynwr	801	13.1%	£875,589	16.3%
Cyfansoddiad Aelwydydd yn ôl Grŵp Oed - Sengl				
Oed Gweithio	2,463	40.3%	£1,921,447	35.8%
Oed Pensiynwr	2,110	34.5%	£1,803,076	33.6%

* Hawliadau a basbortwyd yw Lwfans Ceisio Gwaith (yn seiliedig ar Incwm), Cymorthdal Incwm, Lwfans Cyflogaeth a Chymorth (yn gysylltiedig ag Incwm) a Gwarant Credyd Pensiwn lle mae'r Adran Gwaith a Phensiynau eisoes wedi dilysu incwm.

Tabl 3: Oed – Aelwydydd gyda chyfrifoldeb am Blant 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Cwpl	1,543	25.2%	£1,642,917	30.6%
Sengl	4,574	74.8%	£3,724,890	69.4%
Dim plant	4,691	76.7%	£4,164,994	77.6%
1 plentyn	610	10.0%	£491,005	9.1%
2 plentyn	443	7.3%	£371,157	6.9%
3 phlentyn	234	3.8%	£205,613	3.8%
4 plentyn	101	1.7%	£93,956	1.8%
5 plentyn	21	0.3%	£21,798	0.4%
6 phlentyn	9	0.1%	£10,026	0.2%
7 plentyn	4	0.1%	£4,967	0.1%
8 plentyn	1	0.0%	£1,226	0.0%
9 plentyn	3	0.0%	£3,065	0.1%
Oed Gweithio	457	7.5%	£448,220	8.4%
Oed Pensiynwr	17	0.3%	£19,523	0.4%
Oed Gweithio	942	15.4%	£700,072	13.0%
Oed Pensiynwr	16	0.3%	£16,866	0.3%
Oed Gweithio	231	3.8%	£215,742	4.0%
Oed Pensiynwr	1	0.0%	£1,054	0.0%
Oed Gweithio	358	5.9%	£264,035	4.9%
Oed Pensiynwr	1	0.0%	£1,097	0.0%

Tabl 4: Aelwydydd lle dderbyniwyd taliadau anabledd penodol* 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Oed Gweithio	1,384	22.6%	£1,249,482	23.3%
Oed Pensiynwr	1,414	23.1%	£1,337,457	24.9%

* Efen Gofal y Lwfans Byw i'r Anabl (Isel, Canolig, Uchel), Lwfans Gweini, Efen Gefnogaeth y Lwfans Cyflogaeth a Chymorth, Lwfans Analluogrwydd a Thaliadau Annibyniaeth Personol.

Tabl 5: Dadansoddiad o nodweddion a ddiogelir: Rhyw, rhiant Sengl 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiadau'r Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Oed Gweithio	873	14.3%	£645,120	12.0%
Oed Pensiynwr	9	0.1%	£9,371	0.2%
Oed Gweithio	54	0.9%	£44,799	0.8%
Oed Pensiynwr	7	0.1%	£7,495	0.1%

Tabl 6: Cefndir Ethnig Ynys Môn 30 Medi 2017

Tarddiad Ethnig	Cyfrifiad Mawrth 2011	Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor Medi 2017
Prydeinig Gwyn	96.6%	84.4%
Gwyn arall	1.7%	15.3%
Etifeddiaeth gymysg	0.8%	0.0%
Asiaidd (Pawb)	0.7%	0.0%
Du (Pawb)	0.1%	0.3%
Arall (Pawb)	0.3%	0.0%

Tabl 7: Gostyngiad y Dreth Gyngor ychwanegol a ddyfarnwyd dan y cynllun dewisol lleol 30 Medi 2017

Disgrifiad	Rhif	Canran	Gwerth	Canran
Cyfanswm gostyngiad y Dreth Gyngor a ddyfarnwyd	6,117	100%	£5,367,807	100%
Pensiwn Gweddwon Rhyfel (Cyn 1973)	3	0.1%	£2,535	0.1%
Pensiwn Anabledd Rhyfel	23	0.4%	£20,260	0.4%

Cyngor Sir Ynys Môn

Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor 2018/19

Cynllun Penodedig ar gyfer Hawlwyr sy'n Bensiynwyr a phobl nad ydynt yn Bensiynwyr

Rhagarweiniad

Ers 1 Ebrill 2013, mae Budd-dal y Dreth Gyngor, sef dull o gynorthwyo teuluoedd incwm isel gyda'u Dreth Gyngor, wedi cael ei ddi-ddymu. Cafodd ei ddisodli gan Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Ar 19 Rhagfyr 2012 gwnaed rheoliadau gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno cynllun cenedlaethol ar gyfer Cymru, sef "Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012 Rhif 3144 (C.316)" (**Rheoliadau Rhagnodedig**) a "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012 Rhif 3145 (C.317)" (**Rheoliadau Diofyn**). Ar 22 Ionawr 2013 gwnaed rheoliadau diwygiedig pellach gan Lywodraeth Cymru "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Rheoliadau Rhagnodedig a Cynllun Diofyn)(Cymru)(Diwygio) 2013" (**Rheoliadau Diwygiedig**).

Roedd y Rheoliadau Rhagnodedig yn cynnwys cymal machlud. O ganlyniad i'r cymal yma, roedd y rheoliadau a nodwyd uchod ond yn berthnasol am y flwyddyn ariannol 2013/14. Dan y cymal yma roedd yn ofynnol i adolygu'r rheoliadau a dod a rhai newydd ymlaen erbyn 1 Ionawr 2014 gan Weinidogion Cymru. Petai rheoliadau newydd ddim yn cael eu rhoi ymlaen erbyn y dyddiad yma, ni fyddai darpariaeth ar gyfer Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor i'w gweithredu yng Nghymru ar ôl 31 Mawrth 2014.

Ar 26 Tachwedd 2013, cymeradwyodd Cynlluniad Cymru ddwy set o reoliadau newydd : "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynlluniau Diofyn) (Cymru) 2013" (**Rheoliadau Diofyn**) a'r "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013" (**Rheoliadau Rhagnodedig**). Mae'r rhain ar gael ar : -

Rheoliadau Diofyn

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3035/contents/made/welsh>

Rheoliadau Rhagnodedig

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2013/3029/contents/made/welsh>

Rheoliadau Diwygiedig

Ar ?? Ionawr 2018, cymeradwyodd Cynulliad Cenedlaethol Cymru set bellach o reoliadau diwygio, yn bennaf i uwchraddio'r ffigyrau ariannol yn unol â chynnydd yng nghostau byw ac i roi sylw i nifer o fân-bwyntiau technegol - Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Rheoliadau Rhagnodedig a'r Cynlluniau Diofyn) (Cymru) (Diwygiad) 2018 (**Rheoliadau Diwygio**). Mae'r rhain ar gael ar :-

<http://www.legislation.gov.uk/cy/wsi/2018/??/contents/made/welsh>

Mae'r rheoliadau hyn, felly yn pennu prif nodweddion y cynllun y dylai pob Cyngor yng Nghymru ei fabwysiadu. Felly, mae cyfrifoldeb yn parhau ar Gyngor Sir Ynys Môn i fabwysiadu cynllun. Rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn fabwysiadu Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor erbyn 31 Ionawr 2018 ar gyfer 2018/19 ymlaen.

Bydd Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn yn seiliedig ar Reoliadau Rhagnodedig Llywodraeth Cymru (fel y diwygiwyd). Mae'r Rheoliadau Rhagnodedig hyn hefyd yn caniatáu i Gyngor Sir Ynys Môn fabwysiadu cynllun sy'n cynnwys amrediad cyfyngedig o elfennau dewisol i ddarparu cefnogaeth bellach ar gyfer y Dreth Gyngor. Mewn achosion lle mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu elfennau dewisol ychwanegol, nodir yr elfennau dewisol hyn yn y ddogfen hon.

Oni fydd Cyngor Sir Ynys Môn yn gwneud cynllun erbyn 31 Ionawr 2018, yna daw'r cynllun diofyn i rym yn unol â darpariaethau'r Rheoliadau Diofyn. Fodd bynnag, ni fedr Cyngor Sir Ynys Môn ddefnyddio unrhyw ddisgresiwn oni bai ei fod yn mabwysiadu ei gynllun ei hun dan y Rheoliadau Rhagnodedig.

Gofynion y Cynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Cymeradwyodd y Cyngor llawn Cyngor Sir Ynys Môn ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar 12 Rhagfyr 2017 mewn perthynas â'r flwyddyn yn cychwyn ar 1 Ebrill 2018. Mae'n nodi, yn unol â'r Rheoliadau Rhagnodedig:-

- Categoriâu o bobl sydd â hawl neu sydd ddim â hawl i ostyngiad;
- Y gostyngiadau y mae pobl ym mhob categori â hawl iddynt;
- Gofynion gweithdrefnol y Cynllun:-
  1. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i ymgeisio am ostyngiad dan y cynllun.
  2. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i apelio yn erbyn penderfyniad gan awdurdod o ran hawl person i ostyngiad dan y cynllun neu swm unrhyw ostyngiad y mae gan y person hawl iddo.
  3. Y weithdrefn y dylai person ei dilyn i gyflwyno cais i awdurdod am ostyngiad dan Adran 13A (1) (c) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.

Cynllun Lleol Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Mabwysiadodd Cyngor Sir Ynys Môn ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn seiliedig ar ofynion fel y cânt eu nodi yn Rheoliadau Llywodraeth Cymru sef "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 Rhif 3029 (C. 301) (Rheoliadau Rhagnodedig)" a'r "Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Gofynion Rhagnodedig a'r Cynllun Dïofyn) (Cymru) (Diwygio) 2018 Rhif ?? (C. ?)". Mae'r Rheoliadau Rhagnodedig a'r rheoliad diwygio ar gael ar:-

<http://www.legislation.gov.uk/wsi/2013/3029/contents/made/welsh>

<http://www.legislation.gov.uk/wsi/2018/??/contents/made/welsh>

I grynhoi:-

Rhan 1 y Rheoliadau Rhagnodedig:

Mae'n cynnwys darpariaethau rhagarweiniol a diffiniadau o eiriau ac ymadroddion allweddol a ddefnyddir yn y cynllun hwn.

Rhan 2 y Rheoliadau Rhagnodedig: gofynion y cynllun mewn perthynas ag awdurdodau bilio yng Nghymru (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Beth y mae'n rhaid i'r cynllun a fabwysiedir gan Gyngor Sir Ynys Môn ei gynnwys – categorïau o bersonau, gostyngiadau a gofynion gweithdrefnol y cynllun.

Rhan 3 y Rheoliadau Rhagnodedig: Categorïau o bersonau sydd â hawl i ostyngiad dan y cynllun hwn (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Pensiynwyr sydd yng Nghategorïau A i B.

Eraill nad ydynt yn bensiynwyr sydd yng Nghategorïau C i D.

Rhan 4 y Rheoliadau Rhagnodedig: Categorïau o bersonau na ddylid eu cynnwys dan y cynllun hwn (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Categorïau o bersonau sydd i gael eu heithrio o'r cynllun hwn, gan gynnwys pobl sy'n cael eu trin fel rhai nad ydynt yn byw ym Mhrydain Fawr a phobl y mae rheolau mewnfudo'n berthnasol iddynt.

Personau y mae eu cyfalaf yn uwch na £16,000.

Personau sy'n absennol am gyfnod o eiddo.

Personau sy'n fyfyrwyr.

Rhan 5 ac Atodlenni 1 i 5 y Rheoliadau Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn yng nghyswllt pensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Yn Atodlenni 1 i 5, nodir y rheolau sy'n berthnasol i benderfynu ar hawl pensiynwyr i gael gostyngiad ynghyd â swm y gostyngiad hwnnw dan y cynllun hwn ac uchafswm y Gostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Maent hefyd yn nodi sut y mae incwm a chyfalaf ar gyfer pensiynwyr yn cael eu trin wrth weithio allan eu hawl am ostyngiad dan y cynllun hwn.

Rhan 5 ac Atodlenni 6 i 10 y Rheoliadau Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn mewn perthynas â phobl nad ydynt yn bensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Mae Atodlenni 6 i 10 yn nodi'r rheolau sy'n berthnasol i benderfynu ar gymhwyster pobl nad ydynt yn bensiynwyr i ostyngiad ynghyd â swm y gostyngiad dan y cynllun hwn ac uchafswm y Gostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Maent hefyd yn nodi sut y bydd incwm a chyfalaf ar gyfer pobl nad ydynt yn bensiynwyr yn cael eu trin wrth weithio allan eu hawl i ostyngiad dan y cynllun hwn, gan gynnwys mewn achosion lle mae person nad yw'n bensiynwyr neu ei b/phartner yn cael credyd cynhwysol.

Atodlen 11 y Rheoliadau Rhagnodedig (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Nodi'r darpariaethau ar gyfer defnyddio'r cynllun hwn yn achos myfyrwyr.

Rhan 5 ac Atodlenni 12 i 14 y Rheoliadau Rhagnodedig: materion y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn mewn perthynas â phob ymgeisydd h.y. pensiynwr a phobl nad ydynt yn bensiynwyr (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Mae Atodlen 12 yn ymwneud â materion gweithdrefnol y mae'n rhaid eu cynnwys yn y cynllun hwn. Mae'n disgrifio'r weithdrefn y dylai person ei ddilyn wrth wneud cais am ostyngiad yn y Dreth Gyngor dan y cynllun hwn. Mae Atodiad 1 y cynllun hwn yn rhoi manylion ynghylch sut y gall person wneud cais i Gyngor Sir Ynys Môn am ostyngiad yn y Dreth Gyngor.

Mae Atodlen 12 hefyd yn disgrifio sut y gall person apelio yn erbyn penderfyniadau penodol a wneir gan Gyngor Sir Ynys Môn dan y cynllun hwn.

Gan fod Cyngor Sir Ynys Môn yn defnyddio dulliau cyfathrebu electronig mewn perthynas â chyflwyno cais a rhoi gostyngiad, ceir yn Atodlen 12 fanylion am faterion y mae'n rhaid eu cynnwys dan y cynllun hwn.

Mae Atodlenni 13 a 14 yn disgrifio pwy a fedr wneud cais dan y cynllun hwn, dyddiad cyflwyno'r cais, ôl-ddyddio ceisiadau i bensiynwyr a phobl nad ydynt yn bensiynwyr eraill, diwygio a thynnu ceisiadau yn ôl a'r dystiolaeth a'r wybodaeth y mae eu hangen gyda'r cais. Mae Atodlenni 13 a 14 hefyd yn nodi'r gofynion dan y cynllun hwn o ran y wybodaeth y mae'n rhaid i Gyngor Sir Ynys Môn ei ddarparu wrth roi gwybod i'r ymgeisydd am y penderfyniad a'r hyn y mae'n rhaid ei gynnwys yn y rhybudd o benderfyniad.

Rhan 6 y Rheoliadau Rhagnodedig (fel y diwygiwyd gan y Rheoliadau Diwygio)

Gosod allan y darpariaethau trosiannol fydd yn berthnasol i bobl sy'n derbyn, neu sydd wedi gwneud cais i dderbyn, gostyngiad o dan y cynlluniau gostyngiadau cyfredol, pan fydd y cynlluniau newydd yn dod i rym.

Elfennau dewisol y cytunwyd arnynt gan Gyngor Sir Ynys Môn Cyngor i ddarparu cefnogaeth ar gyfer y Dreth Cyngor yn ychwanegol at y gofynion statudol a nodwyd yn y Rheoliadau Rhagnodedig a fabwysiadwyd gan y Cyngor

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi penderfynu mabwysiadu Cynllun Dewisol Lleol ar gyfer Pensiwn Anabledd Rhyfel a Phensiynau Gweddwon Rhyfel. Manylir ar hyn yn Atodiad 2 lle nodir yr elfennau hynny o bensiynau o'r fath a fydd yn cael eu diystyru fel incwm. Mae hwn yn gymorth at y Dreth Gyngor sy'n ychwanegol at y gefnogaeth sy'n ofynnol yn statudol yn y Rheoliadau Rhagnodedig.

Hwn fydd yr unig ddisgresiwn lleol y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn ei ddefnyddio dan ei Gynllun Lleol ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Manylion am y drefn lle y gall rhywun wneud cais am ostyngiad o dan y cynllun

Rhaid i bob person wneud cais am Ostyngiad Dreth Gyngor, oni bai bod rheoliadau pellach gan Lywodraeth Cymru yn datgan fel arall. Bydd hon yn ffurflen electronig neu'n ffurflen gais bapur ar gyfer Gostyngiad y Dreth Gyngor a rhaid ei danfon i un o'r swyddfeydd dynodedig canlynol:-

A. Gellir gwneud cais electronig fel a ganlyn: -

- i. Drwy apwyntiad i fynychu i gwblhau'r ffurflen yng Nghyswllt Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 755869/70/72/73/74/75/76/77/78/79) neu i ymweld â chleientiaid bregus yn eu cartref i gwblhau'r ffurflen gais (Ffôn 01248 752658/752226);
- ii. Drwy apwyntiad i lenwi'r ffurflen dros y ffôn yn Swyddfeydd Adain Refeniw a Budd-daliadau, Swyddogaeth Adnoddau, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 752658/752226);
- iii. Drwy apwyntiad i gwblhau'r ffurflen efo "partneriaid" cymeradwy hefo hyfforddiant priodol. Y rhai cyfredol yw -
  - Canolfan JE O'Toole, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 760208);
  - unrhyw swyddfa Cyngor ar Bopeth sydd ar yr Ynys (Ffôn 01248 722652);
  - Swyddfa Cymorth Tai, Cyngor Sir Ynys Môn, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 765912) a Gwasanaeth Cwsmer Tai, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni (Ffôn 01248 752200); ac
  - Swyddfeydd Digartref Ynys Môn, Caergybi (Ffôn 01407 765557).

Efallai, yn y flwyddyn bydd yr Awdurdod yn ychwanegu at y rhestr yma o "bartneriaid" cymeradwy hefo hyfforddiant priodol;

- iv. Yn electronig drwy wefan Cyngor Sir Ynys Môn - <http://www.ynysmon.gov.uk/lles-ac-arian/budd-daliadau-a-hawliau-lles/cais-ar-lein-budd-dal-tai-a-cynllun.gostyngiadaur-dreth-gyngor/> neu safleoedd hunan wasanaeth o fewn :-
  - Cyswllt Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW (Ffôn 01248 755869/70/72/73/74/75/76/77/78/79);
  - Caffi Stesion y Llan, Yr Hen Stesion, Bridge Street, Llanerchymedd (Ffôn 01248 470481);
  - Canolfan Iorwerth Rowlands, Steeple Lane, Biwmares, LL58 8AE (Ffôn 01248 811508);
  - Llyfrgell Amlwch, Lôn Parys, Amlwch, LL68 9EA (Ffôn 01407 830145);
  - Llyfrgell Niwbwrch, Neuadd Prichard Jones, Niwbwrch, Llanfairpwllgwyngyll LL61 6SY (Ffôn 01248 440770);
  - Canolfan JE O'Toole, Sgwâr Trearddur, Caergybi, LL65 1NB (Ffôn 01407 760208);
  - Canolfan Gymunedol Gwelfor, Ffordd Tudur, Morawelon, Caergybi LL65 2DH (Ffôn 01407 763518).
- v. Dogfen Fewnbwn Awdurdod Lleol yr Adran Gwaith a Phensiynau (LAID) a Gwybodaeth Cwsmer Awdurdod Lleol (LACI) lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor;
- vi. Y ffurflenni Credyd Cynhwysol mewn ffurf electronig oddi wrth yr Adran Gwaith a Phensiynau lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor:-
  - LCTR2 – ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
  - LCTR3 - ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol
- vii. Yn electronig ar unrhyw ffurf arall y bydd Cyngor Sir Ynys Môn yn penderfynu arno yn y dyfodol.

B. Gellir cyflwyno cais ar bapur drwy'r dulliau canlynol: -

- i. Trwy gyfrwng ffurflenni cais a gymeradwywyd a dderbyniwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn Swyddogaeth Adnoddau, Adain Refeniw a Budd-daliadau yn ei swyddfeydd dynodedig yn Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW neu'r Swyddfa Budd-daliadau, Canolfan J E O'Toole, Sgŵar Trearddur, Caergybi, LL65 1NB.
- ii. Y ffurflenni Credyd Cynhwysol canlynol oddi wrth yr Adran Gwaith a Phensiynau lle maent yn datgan bwriad i hawlio Gostyngiad y Dreth Gyngor:-
  - LCTR2 – ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol;
  - LCTR3 - ffurflen Gostyngiad y Dreth Gyngor Leol.

CYNLLUN LLEOL - DIYSTYRU PENSIWN RHYFEL
Atodlen 4, Rheoliad 30 - Pensiynwyr
Atodlen 9, Rheoliad 31 – Heb fod yn Bensiynwyr

ELFENNAU UNIGOL	DIYSTYRU INCWM
Pensiwn Anabledd Rhyfel	Ydyw (£10 statudol, 100% Lleol)
Pensiwn Gweddwon Rhyfel	Ydyw (£10 statudol, 100% Lleol)
Pensiwn Gweddwon Rhyfel (cyn 1973 - SPAL)	Ydyw (2018/19) 100% statudol, £ ?? ?? yn amodol ar uwchraddio * blynyddol)
Atodiad Anghyflogadwy	Na
Lwfans ychwanegol ar gyfer Gwraig (a delir gydag Atodiad Anghyflogadwy)	Nac oes
Lwfans Gweini Cyson	Ydyw (statudol)
Lwfans Annilyrwydd	Na
Lwfans 'Cysuron'	Na
Lwfans Oed	Na
Lwfans ar gyfer Galwedigaeth o Safon Is	Na
Atodiad Symudedd Pensiynwyr Rhyfel	Ydyw (statudol)
Lwfans Anabledd Difrifol Eithriadol	Ydyw (statudol)
Lwfans Galwedigaethol Anabledd Difrifol	Ydyw (statudol)
Lwfans Plant	Na

* gosodir gan y Lluoedd Morwrol, y Fyddin a'r Awyrlu ac ati, Gorchymyn Pensiwn Gwasanaeth "Anabledd a Marwolaeth" 2006. Nid yw'r ffigyrau uwchraddio ar gyfer 2018 /19 wedi dod i law eto.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn
Dyddiad:	27 Tachwedd, 2017 (Y Pwyllgor Gwaith) 12 Rhagfyr, 2017 (Y Cyngor Llawn)
Pwnc:	Y dirprwyaethau sydd eu hangen i'r Cyngor allu cymryd rhan yn y gwaith o archwilio ceisiadau Prosiect Isadeiledd o Bwys Cenedlaethol (prosiect Wylfa Newydd a Chysylltiad Gogledd Cymru) o dan Ddeddf Cynllunio 2008
Aelod(au) Portffolio:	Y Cyng. Carwyn Elias Jones Y Cyng. Richard Dew
Pennaeth Gwasanaeth:	Dylan J Williams Pennaeth Gwasanaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Annwen Morgan Prif Weithredwr Cynorthwyol 01248 752 185 AnnwenMorgan2@anglesey.gov.uk Dylan J Williams Pennaeth Gwasanaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd 01248 752 499 DylanWilliams@anglesey.gov.uk
Aelodau Lleol:	

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Bod y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn yn cymeradwyo'r canlynol: -

1. Dirprwyo i'r Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaeth, Cymuned a Gwella Gwasanaeth) i gynnal pob trafodaethau budd-dal cymunedol anstatudol ac, lle mae amser (yn ei barn hi) o'r hanfod, i wneud unrhyw benderfyniadau perthnasol i bob un trafodaethau o'r fath mewn cysylltiad â, neu'n deillio o un neu ddau o'r prosiectau dan sylw sef Prosiect Cysylltiad Gogledd Cymru y National Grid a Phrosiect Adeilad Niwclear Wylfa Newydd;

2. Ymadael o'r polisi dwyieithog ar gyfer dogfennau, sylwadau a chyflwyniadau a wnaed fel rhan o'r broses Orchymyn Caniatâd Datblygu lle mae'n bwysig neu yn amhosibl i Swyddogion gydymffurfio â Pholisi Iaith Gymraeg y Cyngor a lle'r mae'r Prif Weithredwr yn cymeradwyo ymadawiad o'r fath.

3. Dirprwyo i'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd y dasg o ymgymryd â holl swyddogaethau statudol y Cyngor o dan Ddeddf Cynllunio 2008 fel yr Awdurdod Lleol a'r Awdurdod Cynllunio mewn cysylltiad â, neu'n deillio o un neu ddau o'r prosiectau dan sylw sef Prosiect Cysylltiad Gogledd Cymru y National Grid a Phrosiect Adeilad Niwclear Wylfa Newydd;

4. Caniateir i'r dirprwyaethau a gynigir ym mharagraffau 1 a 3 uchod ac unrhyw gamau gweithredu sydd i'w cymryd oddi tanynt gael eu dirprwyo ymhellach i unrhyw swyddog o'r Cyngor gan y swyddogion y mae'r pwerau wedi eu dirprwyo iddynt.

Dros y 10-15 mlynedd nesaf, bydd Ynys Môn yn elwa o fuddsoddiad posib o dros £10bn, ac mae potensial i hwn drawsnewid economi a chymunedau Ynys Môn. Bydd y buddsoddiad posib hwn yn bennaf o ganlyniad i Adeilad Gorsaf Niwclear Wylfa Newydd Pŵer Niwclear Horizon (HNP) a phrosiect Cysylltiad Gogledd Cymru y National Grid – mae'r ddau brosiect yma yn Brosiectau Isadeiledd o Bwys Cenedlaethol (NSIP) a bydd angen Gorchymyn Caniatâd Datblygu (DCO) ar eu cyfer gan yr Ysgrifennydd Gwladol ar gyfer Busnes, Ynni a Strategaeth Ddiwydiannol yn ôl argymhelliad yr Arolygaeth Gynllunio.

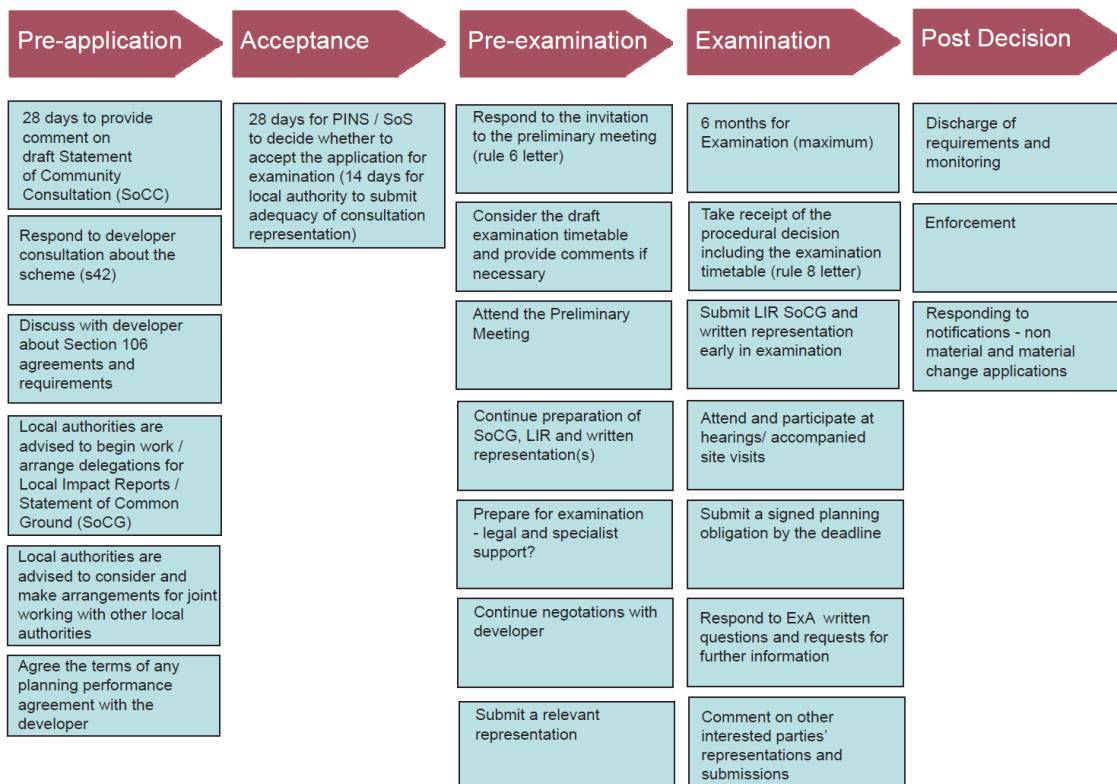
Gellir rhannu'r datblygiad arfaethedig gan HNP, sef Gorsaf Niwclear Wylfa Newydd, i ddau faes; y datblygiad ar y safle a'r datblygiadau cysylltiedig oddi ar y safle. Mae Horizon yn bwriadu adeiladu dau Uwch Adweithydd Dŵr Berw y DU (cyflenwir gan Hitachi-GE) ar y safle a chânt eu cefnogi gan gyfleusterau eraill gan gynnwys Cyfleusterau Dadlwytho yn y Môr, adeiladau ac offer. Mae eu datblygiadau cysylltiedig oddi ar y safle yn cynnwys cyfleuster parcio a theithio dros dro, gwelliannau i'r briffordd a chanolfan rheoli argyfwng amgen.

O ganlyniad i'r Adeilad Niwclear Newydd arfaethedig yn Wylfa mae National Grid yn cynnig gwneud ail gysylltiad i'r grid. Ar hyn o bryd mae National Grid yn cynnig llinell uwchben rhwng Wylfa a Phentir ac yn cynnig gosod rhan o'r cysylltiad o dan y ddaear (twnelu) ar draws y Fenai.

Er mwyn sicrhau bod CSYM yn gallu cymryd rhan yn llawn yn y broses DCO mae'n hanfodol ein bod yn cytuno ar ddull i awdurdodi'r dogfennau a'r cynrychiolaethau sydd ynghlwm. Bydd hyn yn cynnwys sefydlu'r dirprwyaethau sydd eu hangen i alluogi CSYM i ymateb i'r terfynau amser heriol. Oherwydd newidiadau yn strwythur a phersonél y Cyngor ynghyd â gwell eglurder ar sgôp y ceisiadau argymhellir fod y dirprwyaethau presennol yn cael eu diwygio i adlewyrchu amgylchiadau cyfredol ac i sicrhau bod y dirprwyaethau priodol yn eu lle cyn dechrau'r prosesau DCO. Mae HNP a'r National Grid wedi cynnal eu ymgynghoriadau terfynol cyn gwneud cais yn ddiweddar, cyn iddynt gyflwyno eu DCO. Disgwylir y bydd y ddau DCO yn cael eu cyflwyno i'r Arolygaeth Gynllunio yn ystod 2018, bydd HNP yn cyflwyno eu DCO ar gyfer Wylfa Newydd ym mis Awst a'r National Grid yn cyflwyno eu DCO ar gyfer prosiect Cysylltiad Gogledd Cymru ym mis Hydref.

Mae Deddf Cynllunio 2008 wedi creu proses ganiatâd newydd ar gyfer datblygiadau mawr sy'n syrthio i'r diffiniad o Brosiectau Isadeiledd o Bwys Cenedlaethol. Gall prosiectau o'r fath ymgeisio am Orchymyn Caniatâd Datblygu ("DCO") gan yr Ysgrifennydd Gwladol. Mae DCO yn disodli'r angen am ganiatâd cynllunio ac amryw o ganiatadau eraill a gall gynnwys materion a fyddai fel arfer yn cael eu hystyried o dan drefnau eraill megis pwerau prynu gorfodol. Bwriedir i'r broses ddarpar system ganiatâd lyfn fel bod modd i brosiectau mawr gael sawl caniatâd gyda'i gilydd o fewn amserlen benodedig

Mae Ffig. 1 isod yn crynhoi Rôl yr Awdurdod Lleol yn y broses DCO:

Rhodddwyd gwybod i'r aelodau ar 19 Tachwedd 2012 fod angen i'r Cyngor wahanu swyddogaethau statudol y Cyngor yn y broses DCO oddi wrth drafodaethau a phenderfyniadau ar gyfraniadau buddion cymunedol anstatudol mewn cysylltiad â'r orsaf niwclear newydd arfaethedig yn Wylfa. Ar yr adeg honno rhodddwyd mesurau yn eu lle i sicrhau bod cyfrifoldebau Swyddogion ac Aelodau mewn perthynas â swyddogaethau caniatáu y Cyngor yn cael eu cadw ar wahân i drafodaethau a phenderfyniadau ar gyfraniadau buddion cymunedol anstatudol. Fe gymeradwyodd y Cyngor ddirprwyaethau i'r Prif Weithredwr drafod a negodi'r cynigion anstatudol gyda datblygwr Wylfa ac i'r Cyfarwyddwr Datblygu Cynaliadwy ymgymryd â swyddogaethau statudol y Cyngor.

Mae'r prosiectau Wylfa Newydd a Chysylltiad Gogledd Cymru y National Grid yn tynnu at derfyn y cyfnod cyn gwneud cais. Pan gaiff y ceisiadau DCO eu cyflwyno byddwn yn mynd

i'r cyfnod derbyn o 28 diwrnod. Yn dilyn y cyfnod hwn byddwn wedyn yn mynd i'r cyfnodau cyn archwilio, archwilio, penderfyniad a'r cyfnod ar ôl penderfyniad.

Gan fod y prosiectau'n symud yn eu blaenau tuag at gyflwyno'r DCOs, rydym wedi adolygu'r trefniadau dirprwyo sydd mewn lle i ddelio gyda'r rhain. Hyd yma, wrth ymateb i ymgynghoriadau allweddol cyn gwneud cais mae CSYM wedi cyflwyno drafftiau terfynol i'r Cyngor llawn ac yn amodol ar gefnogaeth yr Aelodau Etholedig mae wedi gofyn am ganiatâd i roi awdurdod dirprwyedig i'r Prif Weithredwr wneud unrhyw fân addasiadau, newidiadau neu gywiriadau a nodwyd ac yr oedd angen rhesymol amdanynt cyn cyflwyno'r ymateb yn ffurfiol. Mae'r drefn hon wedi bod yn effeithiol yn ystod y camau cyn gwneud cais, ond nid yw'r amserlen sy'n arwain i fyny at, ac yn ystod yr archwiliad ffurfiol ar gyfer y broses gorchymyn caniatâd datblygu yn gadael digon o amser i ddefnyddio'r drefn hon ar gyfer caniatadau. Mae'n rhaid i'r mwyafrif o'r cyflwyniadau yn ystod yr archwiliad gael eu darparu o fewn mater o ddyddiau er mwyn cwrdd ag amserlen yr archwiliad.

Mae nifer o'r terfynau amser yn y broses archwilio'r cais DCO yn cael eu gosod ar yr Awdurdod Archwilio (panel o Archwilwyr a benodir i archwilio'r ceisiadau) ac nid oes gan yr Awdurdod y pŵer i'w newid, hyd yn oed os caiff gais i wneud hynny gan un ai'r ymgeisydd neu CSYM. Yn fwy na hyn, hyd yn oed o ran terfynau amser a gaiff eu gosod ar ddisgresiwn yr Awdurdod Archwilio, anaml iawn y cânt eu newid ac am y rheswm hwn mae canllawiau PINS yn datgan bod rhaid i awdurdod leol dybio na ellir strwythuro amserlen yr archwiliad i ffitio o gwmpas ei gylch pwyllgorau (Yr Arolygaeth Gynllunio, Nodyn Cyngor Dau: Rôl awdurdodau lleol yn y broses ganiatáu datblygiad).

Argymhellir bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo rhoi trefn ddirprwyo mewn lle i'r Prif Weithredwr Cynorthwyol [(..)] gynnal unrhyw drafodaethau ynghylch buddion cymunedol anstatudol, ac yn rhoi ail drefn ddirprwyo mewn lle i'r Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd ymgymryd â holl swyddogaethau statudol y Cyngor o dan Ddeddf Cynllunio 2008 fel yr Awdurdod Lleol a'r Awdurdod Cynllunio. Bydd y Prif Weithredwr yn parhau i gael trosolwg strategol barhaus dros y ddwy drefn ddirprwyo hyn wrth iddynt gael eu gweithredu. Bydd hyn yn caniatáu i'r Aelodau gymeradwyo a mabwysiadu'r polisiau ac egwyddorion, ac yn caniatáu dirprwyo'r cyfrifoldeb am gadarnhau'r manylion yn derfynol yn unol â'r polisiau a'r egwyddorion hynny a chyflwyno'r dogfennau i'r uwch swyddogion priodol. Mae'r trefniadau dirprwyo arfaethedig yn cadw'r rhaniad rhwng rolau statudol ac anstatudol y Cyngor ond yn cymryd i gyfrif y newid mewn rolau a phersonél sydd wedi digwydd ers yr adroddiad blaenorol, ac maent hefyd yn rhoi sylw i'r angen i roi dirprwyaethau mewn lle ar gyfer proses DCO y National Grid a hefyd Wylfa ac i ymateb yn llawn yn ystod y broses.

Caniateir i'r dirprwyaethau a gynigir ac unrhyw gamau gweithredu sydd i'w cymryd oddi tanynt gael eu dirprwyo ymhellach i unrhyw swyddog o'r Cyngor gan y swyddog penodedig. Mae angen gallu dirprwyo ymhellach er mwyn i swyddogion allu cynrychioli'r Cyngor yn effeithiol mewn gwrandawiadau a chytuno ar faterion mewn gwrandawiadau o'r fath.

Mae'r staff y cynigir trefniadau dirprwyo iddynt yn yr adroddiad hwn wedi bod yn ymwneud o'r blaen â'r prosiectau a fydd yn ceisio am DCO, a hynny mewn gwahanol rolau yng nghyswllt yr ystyriaethau statudol ac anstatudol. Dylai swyddogion sy'n arfer y trefniadau dirprwyo hyn, yn enwedig ar yr ochr statudol, ei gwneud yn glir yn eu penderfyniad pa gyngor a gwybodaeth y maent wedi rhoi sylw iddynt a sut mae hynny wedi cael ei bwysio a'i fesur wrth wneud y penderfyniadau, er mwyn sicrhau tryloywder ac i gynorthwyo i sicrhau bod penderfyniadau'n gyfreithiol gadarn trwy osod allan yr ystyriaethau pwysig perthnasol y maent wedi rhoi sylw iddynt. Mae hyn yn efelychu'r gofynion arferol ar gyfer gwneud nifer o benderfyniadau o dan bwerau statudol ac ni ddylai hyn roi unrhyw faich afresymol ar swyddogion. Cyhyd â bod swyddogion yn egluro eu rhesymeg ac nad ydynt wedi rhoi ystyriaeth i unrhyw ffactorau dibwys, yna nid ystyrir bod symud unrhyw swyddog o'r ochr anstatudol i'r ochr statudol neu fel arall yn cynrychioli risg o her lwyddiannus yn erbyn penderfyniadau a wneir yn nes ymlaen.

Yn ychwanegol i'r trefniadau dirprwyo argymhellir fod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r hyblygrwydd, pan fo'n angenrheidiol a phan fo'r Prif Weithredwr yn cymeradwyo hynny, i wyro oddi wrth bolisi dwyieithrwydd y Cyngor ar gyfer dogfennau a gynhyrchir gan y Cyngor fel rhan o broses archwilio'r gorchymyn caniatâd datblygu fel yr eglurir yn Atodiad A yr adroddiad hwn.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ar hyn o bryd nid yw pob un o swyddogaethau'r Cyngor o dan Ddeddf Cynllunio 2008 wedi eu dirprwyo ac maent felly wedi eu cadw i'r Cyngor llawn; mae angen rhyw fath o ddirprwyaeth i alluogi'r Cyngor i gwrdd â therfynau amser y broses archwilio yn effeithiol. Ystyrir bod y trefniadau dirprwyo y ceisir amdanynt yn rhoi cydbwysedd priodol rhwng ceisio cymeradwyaeth yr Aelodau i'r penderfyniadau polisi ac egwyddorion allweddol sydd eu hangen trwy gydol y broses ac wedyn gadael i'r Swyddogion gymeradwyo dogfennau terfynol i sicrhau bod modd cyflwyno ymatebion yn unol â'r amserlen. Mae gofyn hefyd gallu dirprwyo ymhellach o'r swyddogion a enwyd i Swyddogion eraill er mwyn galluogi swyddogion i gynrychioli'r Cyngor yn effeithiol yn y broses, er enghraifft mewn gwrandawriadau llafar.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

--

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

--

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
8	Aelodau Lleol	
9	Unrhyw gyrff allanol eraill	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:

A – Defnyddio'r polisi dwyieithrwydd

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Atodiad A -

1 GOFYNION STATUDOL

- 1.1 Mae gofyn i'r Cyngor, fel awdurdod cyhoeddus yng Nghymru, gydymffurfio â Mesur yr Iaith Gymraeg a'r safonau a gyflwynwyd yn ei sgil gan Gomisiynydd yr Iaith Gymraeg yn yr hysbysiad cydymffurfio dyddiedig 30 Medi 2015. Nid yw'r hysbysiad cydymffurfio yn cynnwys safon sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gynhyrchu ei ymatebion i'r broses DCO yn Gymraeg.
- 1.2 Cyfrifoldeb yr Awdurdod Archwilio trwy'r Arolygaeth Gynllunio (PINs) fydd darparu cyfleusterau cyfieithu a chyhoeddi dogfennau'n ddwyieithog a byddant yn hwyluso cyfranogiad y cyhoedd yn y broses trwy gyfrwng y Gymraeg.
- 1.3 Gan mai'r Arolygaeth Gynllunio yw'r corff sy'n rhedeg y broses ar ran yr Ysgrifennydd Gwladol, ei gyfrifoldeb ef yw sicrhau bod unrhyw ofynion iaith Gymraeg perthnasol yn cael eu bodloni, ac nid y Cyngor. Bydd cyfleusterau cyfieithu a chyhoeddi dogfennau'n ddwyieithog yn gyfrifoldeb i'r Awdurdod Archwilio (trwy'r Arolygaeth Gynllunio) a byddant yn hwyluso'r cyfle i'r cyhoedd gymryd rhan yn y broses trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r Arolygaeth Gynllunio ar hyn o bryd yn llunio rhestr o leoliadau i gynnal gwrandawiadau lle gellir darparu gwasanaethau cyfieithu addas ar gyfer cyfarfodydd cyhoeddus a byddant yn cynnal fersiwn Gymraeg o'r wefan archwiliad (serch hyn, bydd y fersiwn hon o'r wefan yn eithaf cyfyngedig a bydd y llyfrgell ddogfennau yn rhoi cyswllt i'r dogfennau Saesneg fel arfer).

2 DULL A CHYNGOR YR AROLYGAETH GYNLLUNIO

- 2.1 Cyngor yr Arolygaeth Gynllunio, pan fydd dogfennau dwyieithog yn cael eu cyflwyno, yw y dylent gael eu cyflwyno gyda'i gilydd er mwyn atal unrhyw ddryswch, sy'n golygu nad yw'n ddymunol darparu fersiynau Cymraeg ar ôl cyflwyno'r fersiwn Saesneg. Os caiff dogfennau eu cyfieithu ar ôl eu cyflwyno, yn ogystal â bod angen nifer fawr o adnoddau arbenigol (yn enwedig o gofio natur dechnegol llawer o'r broses hon), mae'n golygu y bydd dogfennau Cymraeg yn cael eu cyflwyno ar ôl i'r ymateb i'r ddogfen honno gael ei chynhyrchu, h.y. bydd y fersiwn Gymraeg ar ei hôl hi o sawl cam yn y broses ac ni fydd yn gyson â'r trafodaethau a newidiadau. Ni fydd hyn yn helpu unrhyw un i gymryd rhan yn ystyrlon.
- 2.2 Ni all y Cyngor orfodi'r ymgeiswyr i ddarparu dogfennau dwyieithog ac mae'n debyg na fydd nifer o'r cyflwyniadau y mae gofyn i'r Cyngor ymateb iddynt ar gael yn Gymraeg. Mae'r Arolygaeth Gynllunio yn cynhyrchu rhestr o'r dogfennau y bydd disgwyl i'r ymgeisydd eu cynhyrchu yn Gymraeg, bydd y rhestr hon yn cynorthwyo'r Cyngor i ragweld anawsterau ymarferol o ran ymateb yn Gymraeg

(er enghraifft pan fo dogfennau sydd ond yn bodoli yn y Saesneg, mae'n annhebygol y byddai'n ymarferol gwneud defnydd safonol o newidiadau wedi eu tracio i awgrymu drafft amgen).

3 LEFEL DEBYGOL Y GALW A'R AMSERLENNI

- 3.1 Mae'r broses DCO yn cynnwys y camau cyn gwneud cais, gwneud y cais, cyn archwilio, archwilio a'r penderfyniad. Mae amserlenni targed ynghlwm â'r holl gamau ar ôl gwneud y cais a bydd yr Arolygaeth Gynllunio dan bwysau i gwrdd â'r amserlenni hyn. Dylai'r cam archwilio yn y broses gymryd dim mwy na 6 mis a bydd amryw o derfynau amser yn cael eu gosod o fewn y cyfnod hwnnw. Mae'n arfer cyffredin i osod terfynau amser ar gyfnodau o bob pythefnos, a gallai hynny leihau i bob wythnos tuag at ddiwedd y cam archwilio. Gall yr Awdurdod Archwilio ymestyn y cyfnod archwilio chwe mis ond mae'n debygol o fod dan bwysau (yn cynnwys gan Horizon o bosib) i beidio gwneud hynny. Ni fydd yr Awdurdod Archwilio yn dwyn i gyfrif unrhyw gyflwyniadau a wneir ar ôl dyddiau cau y cyfnod archwilio, er hyn cânt eu hanfon at yr Ysgrifennydd Gwladol.
- 3.2 Mae nifer o brif gyflwyniadau'r Cyngor megis yr Adroddiad Effaith Leol a sylwadau gan ei gynrychiolwyr yn rhai y gellir eu gwneud yn fuan iawn yn y broses, a gellir dechrau cyfieithu'r rhain cyn gwneud y cais. Daw'r cyfnod mwy anodd yn ystod yr archwiliad lle mae gofyn rhoi ymatebion o fewn wythnosau neu hyd yn oed ddyddiau. Yn ogystal ag ymateb i'r cyflwyniad a roddwyd i'r terfyn amser blaenorol erbyn y terfyn amser nesaf, bydd yr Awdurdod Archwilio hefyd yn cyflwyno setiau ffurfiol o gwestiynau y mae'n rhaid eu hateb, fel arfer o fewn 2 wythnos. Gall nifer a sgôp y cwestiynau hyn amrywio'n fawr, ac ni ellir eu darogan ymlaen llaw. Mae archwiliadau DCO blaenorol wedi cyflwyno cwestiynau lefel uchel eang lle mae angen atebion sylweddol, a setiau o gwestiynau manwl (hyd at gannoedd ohonynt). Mae'n arferol (a bydd gan Horizon) cael yr adnodd staff i ymateb i'r galw uchel hwn, a bydd hynny'n cynnwys llawer o staff yn gweithio tu allan i oriau swyddfa a dros y penwythnos yn ymateb i geisiadau o'r fath yn amserol. Bydd disgwyl i'r Cyngor gyfateb i'r brys hwn er gwaethaf y gwahaniaeth mewn adnoddau sydd ganddo.
- 3.3 Cyfeirir at nifer y dogfennau a gynhyrchwyd ar gyfer archwiliad Hinkley fel arwydd o'r galw posib. O'r 1,068 o ddogfennau yn y llyfrgell ddogfennau ar gyfer y caniatâd hwnnw¹, mae'r caniatâd yn cyfrif am 308 o ddogfennau ac mae 599 arall o'r cyfanswm yn ddogfennau a grëwyd yn ystod y cyfnod archwilio 6 mis². Fe gyflwynodd y gwahanol Gynghorau 115 o ddogfennau, neu cânt eu nodi fel awduron neu un o awduron y dogfennau hynny. O'r rhain, mae tua 80 ohonynt

¹ Ar 8 Awst 2017, bydd y prosesau ar ôl caniatâd sy'n mynd rhagddynt yn cynyddu'r ffigwr hwn.

² Dyma raniad o'r ffigyrau fesul cam – Cais 308; Cyn yr Archwiliad 38, Archwiliad 599; Penderfyniad 50; Ar ôl penderfyniad 72. Roedd y cais Hinkley yn llai nag ambell i un arall, er enghraifft roedd cais y Lagŵn Llanwol yn Abertawe yn cynnwys 548 o ddogfennau ar gyfer y cais, a dim un ohonynt yn Gymraeg. Rydym yn disgwyl nifer uwch o ddogfennau ar gyfer Wylfa a llai o bosib ar gyfer y National Grid.

gan y Cynghorau Sir a Dosbarth ac maent felly'n cynrychioli'r lefel oedd y Cynghorau yn ei chwarae wrth gyflawni'r swyddogaethau sydd gan CSYM fel awdurdod unedol. Nid yw'r nifer hwn ar ei ben ei hun yn rhoi syniad o faint a chymhlethdod amrywiol y dogfennau hyn, nac yn dweud y bydd y galw wedi'i rannu'n gyfartal trwy gydol y broses, ond mae yn rhoi syniad o lefel yr adnoddau sydd eu hangen yn gyffredinol.

- 3.4 Yn ôl ein profiad ni o DCOs, caiff dogfennau eu newid hyd at ben draw'r dyddiad cau ar gyfer cyflwyno (hanner nos neu hanner dydd yn aml iawn), ac mae'n normal i wneud newidiadau terfynol ar y diwrnod cyflwyno. Mae hyn yn rhannol oherwydd bod dogfennau'n dueddol o fod yn gysylltiedig â'i gilydd ac mae'n rhaid i ymatebion o un ddogfen gael eu cario drosodd i ddogfennau eraill, er enghraifft efallai y byddai'n rhaid i ymatebion ar bynciau technegol gael eu hadlewyrchu mewn ymatebion ar ofynion y DCO, ac wedyn eu hymgorffori mewn ddiweddiariadau at y Datganiad Tir Cyffredin. Mae hefyd yn rhannol oherwydd natur y broses a'r angen i gymryd cyngor technegol er mwyn gallu ymateb, a gallai gymryd peth amser i gael gafael ar y cyngor technegol hwn. Yn y cefndir, mae'n rhaid trosglwyddo newidiadau trwedd i ddogfennau hefyd, megis unrhyw gytundeb adran 106, ac mae hynny'n creu galw parhaus yn y cefndir ar yr un adnoddau â sy'n paratoi'r ymatebion.
- 3.5 O ystyried yr amserlenni tynn yn ystod y cam archwilio i gyfieithu'r holl ddogfennau ac ymatebion i'r Gymraeg cyn eu cyflwyno, byddai angen i'r broes gyfieithu fod yn llawer cynt nag ydyw ar hyn o bryd; i bob pwrpas byddai'n rhaid cyfieithu dogfennau wrth iddynt ddatblygu yn Saesneg. O ystyried cyn lleied o amser a gawn i gynhyrchu sylwedd yr ymatebion, mae'n annhebygol y byddai'n ymarferol cwblhau drafftio'r dogfennau ddyddiau ymlaen llaw er mwyn hwyluso'r drefn gyfieithu arferol. Golyga hyn, yn ymarferol, y byddai angen cael adnodd cyfieithu sydd wedi cymhwyso a'i friffio'n addas yn rhan greiddiol o'r tîm dogfennau, a byddai'n rhaid iddo gael adnoddau digonol i gwrdd â chyfnodau o alw uchel ar fyr rybudd. Mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer mewnbwn technegol a chyfreithiol lle byddai angen cyfieithiad arbenigol o fewn terfynau amser byr iawn. Rhagwelir felly na fydd y Cyngor yn gallu cydymffurfio â'i bolisi laith Gymraeg ar gyfer pob terfyn amser, yn syml oherwydd y pwysau amser.

4 GWERTH CYFIEITHIADAU CYMRAEG MEWN PROSES LLE MAE'R SAESNEG YN FLAENLLAW

- 4.1 Mae pryder hefyd y bydd diffyg gwerth i rai cyfieithiadau. Er enghraifft bydd yna ystyriaeth fanwl a maith o ddrafftio'r DCO ac yn arbennig y gofynion, ond mae'n annhebygol y bydd y drafftiau DCO gwreiddiol yn cael eu cynhyrchu a'u diweddarau yn Gymraeg. Nid yw'n glir sut y bydd cyfieithiadau Cymraeg o drafodaethau ynghylch union eiriad y DCO Saesneg yn ychwanegu gwerth i'r rheini sy'n dymuno cymryd rhan yn y broses, oherwydd heb DCO yn Gymraeg bydd eu gallu y gyfrannu'n ystyrlon trwy gyfrwng y Gymraeg yn gyfyngedig. Ni wyddwn a fyddai fersiwn Gymraeg o gwestiynau'n cael ei chyflwyno, ond byddai

hynny'n anarferol; o'n profiad³ o DCOs yng Nghymru hyd yma, nid ydynt wedi cynnwys cwestiynau dwyieithog. Pan gaiff nifer fawr o gwestiynau eu cyflwyno gan yr Awdurdod Archwilio, yr arfer gyffredin yw ymateb i'r rhain mewn fformat cwestiwn ac ateb ac nid fel cyflwyniadau unigol, heb gwestiynau yn Gymraeg gellir cwestiynu beth fyddai gwerth cyfieithu'r atebion yn y fformat hwnnw.

- 4.2 Bydd gofyn cyfieithu cyflwyniadau cyfreithiol o dan y polisi dwyieithrwydd. Yn ogystal â bod yn eithriadol o arbenigol, mae yna wastad risg gyda chyfieithiadau cyfreithiol o greu dau safbwynt ychydig yn wahanol. Er enghraifft, mae'r gwahaniaeth ystyr rhwng '*can*', '*will*', '*may*' a '*shall*' yn Saesneg wedi bod yn destun amryw o benderfyniadau barnwrol ac mae sawl penderfyniad gan y llys Ewropeaidd lle mae gwahanol gyfieithiadau o'r un gyfarwyddeb wedi arwain at wahanol ofynion o dan beth ddylai fod yr un safbwynt cyfreithiol. Felly byddai'n rhaid i unrhyw gyfieithiad o ddeunydd cyfreithiol fod yn destun cafeat mai'r fersiwn Saesneg sy'n cymryd blaenoriaeth petai anghysondeb.

Mae'n dal yn fwriad gan y Cyngor i gydymffurfio â'r polisi dwyieithrwydd cyhyd â bod hynny'n ymarferol, a cheisir yr awdurdod hwn i wyro oddi wrth y polisi dim ond pan fo hynny'n angenrheidiol yn yr amgylchiadau.

Argymhelliad: Bod y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo gwyrto oddi wrth y polisi dwyieithog ar gyfer dogfennau, sylwadau, a chyflwyniadau a wneir fel rhan o'r broses Gorchymyn Caniatâd Datblygu pan fo'n anymarferol neu'n amhosib i Swyddogion gydymffurfio â'r polisi, a phan fo'r Prif Weithredwr yn caniatáu gwyrto oddi wrth y polisi yn y fath fodd.

---

³ Roedd 11 o DCOs wedi cael penderfyniad terfynol yng Nghymru ar 8 Awst 2017, ac rydym wedi adolygu'r cwestiynau cyntaf ar gyfer pob un o'r rhain. Er bod rhai Awdurdodau Archwilio wedi darparu'r llythyr clawr yn Gymraeg (er enghraifft, Cysylltiad Brechfa Forest, cysylltiad Ffermydd Gwynt Gogledd Cymru, Glyn Rhonwy) roedd y cwestiynau eu hunain wedi cael eu cyflwyno'n Saesneg yn unig.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	CYNGOR SIR
DYDDIAD:	12 RHAGFYR, 2017
TEITL YR ADRODDIAD:	AROLWG Y COMISIWN FFINIAU I GYMRO – ADOLYGIAD O ETHOLAETHAU SENEDDOL 2018 – CYNIGION DIWYGIEDIG
ADRODDIAD GAN:	PENNAETH Y GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD
PWRPAS YR ADRODDIAD:	CYFLWYNO GWYBODAETH I AELODAU AR Y MATER

1.0 Arolwg 2018 O Etholaethau Seneddol – Cynigion Diwygiedig

Ym Medi 2016 cyhoeddodd y Comisiwn Ffiniau i Gymru gynigion cychwynnol i leihau nifer yr etholaethau seneddol o 40 i 29. Cyflwynwyd adroddiad i'r Cyngor Sir ar 18 Hydref, 2016.

Penderfynodd y Cyngor y dylid gwrthwynebu'r bwriad o greu etholaeth newydd Ynys Môn ac Arfon.

Yn ddiweddar cyhoeddwyd cynigion diwygiedig gan y Comisiwn Ffiniau, a gofynnwyd am sylwadau erbyn yr 11 Rhagfyr, 2017.

Ceir mynediad i'r ddogfen drwy'r linc isod:

http://bcomm-wales.gov.uk/2018-review/2018_revised_proposals?lang=cy

Mae'r cynigion yn cynnwys y bwriad i newid eto ffiniau'r etholaeth seneddol a chreu etholaeth sirol o'r canlynol:-

- Etholaeth bresennol Ynys Môn
- Wardiau Sir Gwynedd - Arllechwedd, Deiniol, Dewi, Marchog, Gerlan, Glyder, Hendre, Hirael, Garth, Menai, Ogwen, Pentir, Tregarth a Mynydd Llandegai a Y Felinheli
- Wardiau Sir Conwy – Bryn, Capelulo, Pandy a Pant yr Afon/Penmaenan

Mae'r cynigion diweddara yn effeithio ar 3 etholaeth seneddol bresennol sef, Ynys Môn, Arfon ac Aberconwy.

Mae'r Comisiwn yn argymhell yr enw Ynys Môn a Fangor ar gyfer yr etholaeth newydd.

Gan nad yw'r Comisiwn yn derbyn sylwadau ar ôl yr 11 Rhagfyr, a gan fod y Cyngor yn cyfarfod ar y 12 Rhagfyr, paratowyd ymateb mewn ymgynghoriad â'r Arweinyddion Grŵp yn gwrthwynebu'r cynigion diwygiedig. Adroddir ar hyn ymhellach yng nghyfarfod o'r Cyngor.

2.0 Argymhelliad

Cadarnhau ymateb y Cyngor yn gwrthwynebu newid etholaeth Ynys Môn.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
4/12/2017

CYFARFOD O GYNGOR SIR YNYS MÔN/
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL MEETING

12 RHAGFYR/DECEMBER, 2017

2.00 pm

Eitem 11 - ADOLYGIAD 2018 O ETHOLAETHAU SENEDDOL

Cyflwyno er gwybodaeth – ymateb y Cyngor i'r ymgynghoriad uchod.

Item 11 - 2018 REVIEW OF PARLIAMENTARY CONSTITUENCIES

To submit for information – the Council's response to the above consultation.

**CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL**

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
Caerdydd
CF24 0BL

Dr. Gwynne Jones
Prif Weithredwr / Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfa'r Sir
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW
Gofynnwch am - Please ask for: Huw Jones
☎ (01248) 752108
E-Bost-E-mail: huwjones@anglesey.gov.uk

Ein Cyf - Our Ref. WGJ/JHJ/JJ
Eich Cyf - Your Ref

8 Rhagfyr, 2017 / 8 December, 2017

Annwyl Syr/Madam / Dear Sir/Madam,

**AROLWG 2018 O ETHOLAETHAU
SENEDDOL YNG NGHYMROU – CYNIGION
DIWYGIEDIG**

Diolch am y cyfle i gyflwyno sylwadau mewn perthynas â'r cynigion diwygiedig. Mae'r Cyngor eisoes wedi datgan ei wrthwynebiad i'r cynigion cychwynnol i newid etholaeth Ynys Môn ac o'r farn na ddylid newid ffiniau'r etholaeth i gynnwys rhan o etholaeth Arfon / Aberconwy yn y dyfodol.

Yn ei ymateb y llynedd i'r cynigion cychwynnol pwysleisiodd y Cyngor yn glir y dylid cadw ffiniau presennol etholaeth Ynys Môn. Hefyd pwysleisiodd y dylid diogelu hunaniaeth unigryw'r Ynys a'i ffiniau gweinyddol naturiol a chydabod yn ogystal y cyd-destun hanesyddol o safbwynt cynrychiolaeth seneddol. Mae'r Cyngor eto o'r farn y byddai ymestyn ffiniau'r etholaeth yn gwanhau atebolrwydd lleol a statws gweinyddol yr Ynys.

Yn wir, rhaid cwestiynu rhesymeg o greu etholaeth Ynys Môn a "Fangor" sy'n cynnwys ardal Bangor tuag at gyffiniau tref Conwy. Nid yw hon yn ardal weinyddol naturiol. Byddai

**2018 REVIEW OF PARLIAMENTARY
CONSTITUENCIES IN WALES – REVISED
PROPOSALS**

Thank you for the opportunity to present comments regarding the revised proposals. The Council has already stated its objection to the initial proposals to change the constituency of Ynys Môn and our view is that the constituency's boundaries should not be changed to include part of the Arfon / Aberconwy constituency in future.

In its response last year to the initial proposals, the Council clearly emphasised that the current boundaries of the Ynys Môn constituency should be retained. It also emphasised the importance of protecting the Island's unique identity and its natural administrative boundaries, and the importance of acknowledging the historical context with regard to parliamentary representation.

Indeed, we must question the logic of forming a constituency of Anglesey and "Bangor" which includes the area of Bangor towards the outskirts of the town of Conwy. This is not

*Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.
You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both language*

hyn yn sicr o greu dryswch i etholwyr a hefyd pan fo sawl etholiad yn cael eu cynnal ar yr un diwrnod gan awdurdodau Ynys Môn, Gwynedd a Chonwy.

Rhaid datgan unwaith yn rhagor nad yw cynigion y Comisiwn o safbwynt Ynys Môn yn gyson o safbwynt cynrychiolaeth seneddol mewn rhannau eraill penodol o'r Deyrnas Unedig sy'n etholaeth ar sail ynys. O dan y cynigion cychwynnol ar gyfer Lloegr, mae dwy o'r 501 etholaeth a ddyrennir i Loegr wedi'i neilltuo ar gyfer yr Ynys Wyth – mae Deddf 2011 yn nodi bod rhaid i Ynys Wyth gael dwy etholaeth (sydd ar hyn o bryd yn un etholaeth). Mae dwy etholaeth ynysydd yn yr Alban hefyd wedi'u diogelu o dan y Ddeddf – Orkney a Shetland, Na h-Eileanan. Mae'r anghysondeb hwn yn fater o bryder i'r Cyngor ac ni ddylid gwahaniaethu.

Yn olaf, mae enw arfaethedig yr etholaeth yn bryder i'r Cyngor sef Ynys Môn a Fangor. Mae hyn eto yn creu dryswch a dylid glynu wrth y trefniadau presennol sef etholaeth Ynys Môn, er mwyn diogelu hunaniaeth naturiol yr etholaeth sydd â ffiniau naturiol iddo. Gofynnir i chi ail ystyried y cynigion ac mae'r Cyngor yn pwysu arnoch i gadw etholaeth Ynys Môn sydd â ffiniau naturiol iddi, a diogelu enw Ynys Môn.

a natural administrative area. This would certainly create confusion for constituents and also when several elections are held on the same day by the Ynys Môn, Gwynedd and Conwy authorities.

We must state once again that the Commission's proposals in respect of Ynys Môn are not consistent in terms of parliamentary representation in other specific parts of the UK that are island-based constituencies. Under the initial proposals for England, two of the 501 constituencies allocated for England have been apportioned to the Isle of Wight – the 2011 Act notes that the Isle of Wight must have two constituencies (which are currently a single constituency). Two constituencies of the Scottish Isles are also protected under the Act – Orkney and Shetland, Na h-Eileanan. This inconsistency is a matter of concern for the Council, and we should not be treated differently.

Finally, the proposed name of the constituency is a cause of concern for the Council, namely Anglesey and Bangor. This again creates confusion and the current arrangements should be adhered to, namely the constituency of Ynys Môn, in order to protect the natural identity of the constituency and its natural boundaries. We ask you to reconsider the proposals and the Council would press on you to retain the Ynys Môn constituency that has natural boundaries, and retain the name Ynys Môn.

Yr eiddoch yn gywir / Yours faithfully,

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr / Chief Executive

This page is intentionally left blank